

Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural de Catalunya

Baròmetre Social dels Museus Fase test PRINCIPALS RESULTATS

Girona, novembre de 2022

Sumari

Introducció	1
Mapa general dels indicadors	2
1. Àmbit 1. Ampliar la participació	5
2. Àmbit 2. Preservar el patrimoni	6
2.1. Conservació i gestió del patrimoni	6
2.2. Interpretació i exposició del patrimoni	10
2.3. Implicació de la ciutadania en la preservació del patrimoni	11
3. Àmbit 3. Reforçar el capital social	15
3.1. Les connexions cíviques dels museus	15
3.2. Creació d'oportunitats de participació i reforç de les relacions socials	19
4. Àmbit 4. Augmentar el coneixement públic	28
4.1. Els museus contribueixen al saber i al debat públics	28
4.2. Els museus comparteixen col·leccions, coneixement i expertesa	30
4.3. Els museus col·laboren... ..	33
5. Àmbit 5. Servir a l'educació	36
5.1. La participació dels centres d'ensenyament formal	36
5.2. Contribució a l'equitat i la innovació educatives	37
5.3. El museu com a recurs educatiu	39
5.4. L'esforç dels museus envers la comunitat educativa	40
6. Àmbit 6. Avançar el canvi social	41
6.1. Els museus contribueixen als objectius ODS	41
6.2. Els museus compromesos amb el medi ambient	43
Crèdits	45

Introducció

Amb l'objectiu de provar i contrastar l'aplicació del Baròmetre Social dels Museus (BSM), s'ha considerat oportú fer una **Fase test** de l'eina amb una dotzena de museus per concretar i dimensionar correctament el projecte. En aquest punt, el Servei de Museus i Protecció de Béns Mobles i l'Institut Català del Patrimoni Cultural (ICRPC), en el marc dels acords de col·laboració, van incorporar la gestió del BSM a les tasques de l'Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural de Catalunya (OPPCC). Consegüentment, l'OPPCC ha sigut l'executor de la fase test del BSM.

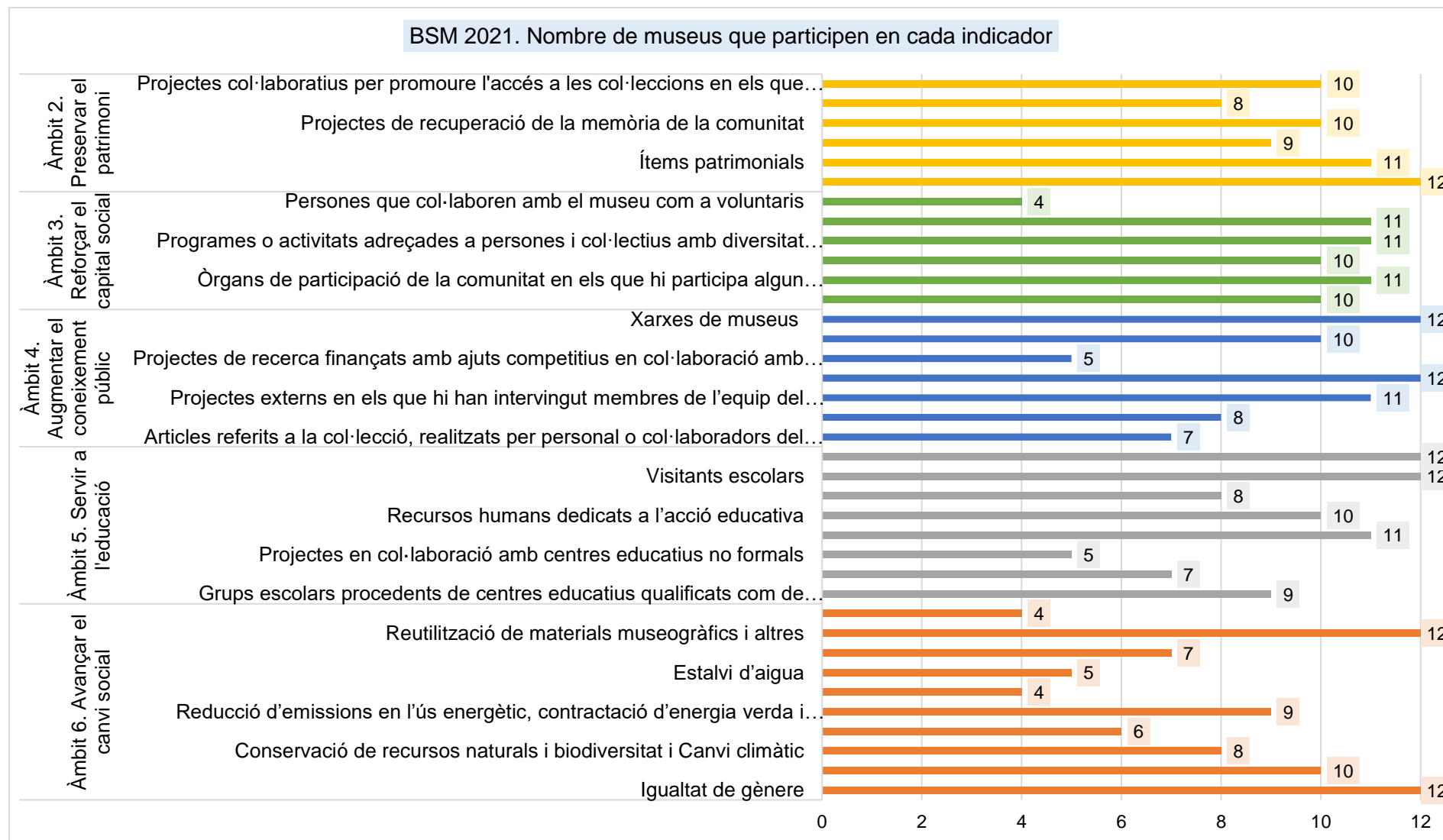
Així doncs, el present document és el fruit d'aquesta fase test amb dotze museus, on es presenten els resultats de l'anàlisi quantitativa amb exemples de casos o bones pràctiques.

Els museus que han participat en aquesta fase test són els següents:

1. Can Quintana. Museu de la Mediterrània (Museu Mediterrània)
2. Museu d'Art de Girona (Museu Art Girona)
3. Museu de Guissona. Eduard Camps i Cava (Museu Guissona)
4. Museu de la Vida Rural (Museu Vida Rural)
5. Museu del Ter (Museu del Ter)
6. Musèu dera Val d'Aran (Musèu Val d'Aran)
7. Museu Etnològic del Montseny (Museu del Montseny)
8. Museu Frederic Marès (Museu Marès)
9. Museu Marítim de Barcelona (MMB)
10. Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC)
11. Museu Nacional de la Ciència i la Tècnica de Catalunya (MNACTEC)
12. Museus d'Esplugues de Llobregat (Museus d'Esplugues)

Al llarg de l'informe es poden trobar casos i projectes destacats de museus individuals, els quals s'identificaran amb un color groc; projectes conjunts en què participen diversos museus, en color blau; i quadres verds que contenen algunes explicacions de per què són importants els indicadors que es contemplen dins de cada àmbit.

Mapa general dels indicadors

BSM 2021. Taula 1. Indicadors globals (1/2)				
Àmbit	Indicador	Museus que participen en l'indicador	Projectes / Programes / Activitats per indicador	Concepte que es mesura
Àmbit 1. Ampliar la participació	Visitants presencials	12	655.354	Persones
	Visitants amb gratuïtat	12	423.705	Persones
	Sessions al web	11	1.858.174	Sessions al web
Àmbit 2. Preservar el patrimoni	Objectes conservats	12	876.738	Objectes / ítems patrimonials
	Ítems patrimonials	11	694.785	Objectes / ítems patrimonials
	Patrimoni immoble (a part de la seu del museu)	9	301	Patrimoni immoble
	Projectes de recuperació de la memòria de la comunitat	10	59	Programes, projectes o activitats
	Exposicions itinerants	8	21	Exposicions
	Projectes col·laboratius per promoure l'accés a les col·leccions en els que participa el museu amb altres agents de la societat	10	33	Programes, projectes o activitats
Àmbit 3. Reforçar el capital social	Partenariats que té el museu amb organitzacions culturals o cíviques de la vostra comunitat	10	113	Partenariats o col·laboracions
	Òrgans de participació de la comunitat en els que hi participa algun membre de l'equip del museu	11	88	Òrgans o institucions
	Programes o activitats per a persones d'un mateix grup d'edat o amb interessos comuns	10	85	Programes, projectes o activitats
	Programes o activitats adreçades a persones i col·lectius amb diversitat funcional i discapacitats	11	36	Programes, projectes o activitats
	Programes o activitats adreçades a persones i col·lectius en risc d'exclusió social	11	62	Programes, projectes o activitats
	Persones que col·laboren amb el museu com a voluntaris	4	118	Persones
Àmbit 4. Augmentar el coneixement públic	Articles referits a la col·lecció, realitzats per personal o col·laboradors del museu, en publicacions acadèmiques indexades	7	46	Articles
	Museus i/o organitzacions que han rebut en préstec objectes o documents patrimonials del museu	8	237	Museus o organitzacions
	Projectes externs en els que hi han intervingut membres de l'equip del museu	11	110	Programes, projectes o activitats
	Projectes de documentació i recerca amb participació de ciutadans	12	101	Programes, projectes o activitats
	Projectes de recerca finançats amb ajuts competitiu en col·laboració amb universitats o centres de recerca	5	8	Projectes de recerca finançats
	Partenariats amb convenis formals de col·laboració vigents subscrits amb centres universitaris i d'educació superior	10	44	Partenariats o col·laboracions
	Xarxes de museus	12	49	Xarxes de museus

BSM 2021. Taula 1.
 Indicadors globals (2/2)

Àmbit	Indicador	Museus que participen en l'indicador	Projectes / Programes / Activitats per indicador	Concepte que es mesura
Àmbit 5. Servir a l'educació	Grups escolars procedents de centres educatius qualificats com de 'mitjana o màxima complexitat'	9	435	Grups
	Partenariats o convenis amb centres educatius	7	31	Partenariats o col·laboracions
	Projectes en col·laboració amb centres educatius no formals	5	19	Programes, projectes o activitats
	Dossiers pedagògics disponibles	11	307	Dossiers
	Recursos humans dedicats a l'acció educativa	10	30	Jornades laborals
	Participació de la comunitat docent	8	722	Usos
	Visitants escolars	12	92.486	Persones
Visitants ensenyament post-secundari	12	16.050	Persones	
Àmbit 6. Avançar el canvi social	Igualtat de gènere	12		ODS
	Protecció i salvaguarda del patrimoni cultural i natural	10		ODS
	Conservació de recursos naturals i biodiversitat i Canvi climàtic	8		ODS
	Models de consum sostenibles i Seguretat alimentària, nutrició i agricultura sostenible	6		ODS
	Reducció d'emissions en l'ús energètic, contractació d'energia verda i mesures d'eficiència energètica	9		Mesures reducció impacte ambiental
	Generació d'energia renovable	4		Mesures reducció impacte ambiental
	Estalvi d'aigua	5		Mesures reducció impacte ambiental
	Increment de la despesa en proveïdors locals o de comerç just	7		Mesures reducció impacte ambiental
	Reutilització de materials museogràfics i altres	12		Mesures reducció impacte ambiental
Acreditacions oficials ambientals	4		Acreditacions ambientals	

1. Àmbit 1. Ampliar la participació

Aquest àmbit pretén respondre les següents preguntes: en quin grau la composició del públic dels museus reflecteix demogràficament la població catalana? Quin impacte tenen els esforços d'accés i diversificació?

L'ús directe dels serveis museístics: visitar un museu, les seves exposicions, participar en una activitat o un esdeveniment, consultar l'arxiu o la biblioteca, etc. és un indicador bàsic per determinar el valor públic. La voluntat de les persones de dedicar temps i energia a visitar museus, una opció que comporta sovint una despesa econòmica, desplaçar-se cap al museu i passar-hi part del temps lliure disponible, són elements tangibles que el públic valora dels museus. Així doncs, el nombre de visitants presencials indica valor en l'esforç de les persones dedicat a visitar el lloc. En el mateix sentit, els ingressos per entrades indiquen també valor per la disposició a pagar per visitar un museu o exposició. L'absència d'ús directe, tanmateix, no vol dir que no es valori, perquè també existeixen valors de "no ús" com són els valors de tenir l'opció d'utilitzar-los, el valor de futur i el valor de llegat, que són part important del valor dels museus i de la cultura en general.

Indicadors relacionats amb:

- ✓ Incrementar el nombre de persones que visiten museus.
- ✓ Ampliar les oportunitats d'accés gratuït als museus, presencialment i digital.

Resultats

Els 12 museus que han participat en aquest test del BSM van rebre 655.354 visitants durant l'any 2021. Cal tenir en compte els efectes de la COVID-19, ja que el 2019 les dades de freqüentació eren superiors a les de 2021 en tots els centres.

El 64,7% dels visitants (423.705) van gaudir de gratuïtat.

Sobre els visitants virtuals, 11 museus van rebre 1.858.174 sessions als seus webs. El Museu dera Val d'Aran no s'inclou en aquest grup perquè la seva pàgina web és compartida amb el Conselh Generau d'Aran i no és possible comptar les visites virtuals per separat.

Per què són importants aquests indicadors?

Els museus volen que els serveis que ofereixen arribin àmpliament a la societat, per això es proposen augmentar el nombre de persones que els visiten independentment de la seva procedència i edat.

L'accés virtual i la gratuïtat de les visites presencials són estratègies que amplien les opcions d'accés als museus i permeten arribar a més públics.

2. Àmbit 2. Preservar el patrimoni

Aquest àmbit pretén respondre les següents preguntes: el treball dels museus, de conservar i interpretar la nostra història, patrimoni i entorn, contribueix a construir memòria, identitat i sentit de pertinença? En quin grau els museus fan el patrimoni accessible i rellevant a la societat actual?

Una de les contribucions més importants que els museus fan a la societat catalana és conservar, interpretar i difondre el nostre passat, el patrimoni tangible i l'intangible, la memòria i el coneixement. Preservar i gestionar el nostre patrimoni cultural, exposar-lo i interpretar-lo per a un públic ampli és una responsabilitat central dels museus que genera valor públic. Els museus col·leccionen, conserven, gestionen, exposen i interpreten objectes i altres recursos patrimonials (inclosos patrimoni documental, immoble i immaterial) que expressen la nostra identitat i la nostra història compartida. Contribueixen, per tant, a definir la identitat i el sentit de pertinença dels ciutadans.

En conjunt, els museus representen una part substancial de la memòria col·lectiva de Catalunya: dels pobles i ciutats, d'un àmbit territorial, o de tot el país. Exposen objectes i expliquen històries que ens identifiquen, de les que n'estem orgullosos, o que ens ajuden a comprendre millor d'on venim i l'entorn en què vivim. Reflecteixen la diversitat cultural, ofereixen relats que interroguen el passat des del present, i aporten context sobre els fets o tendències artístiques, culturals, científiques o tecnològiques.

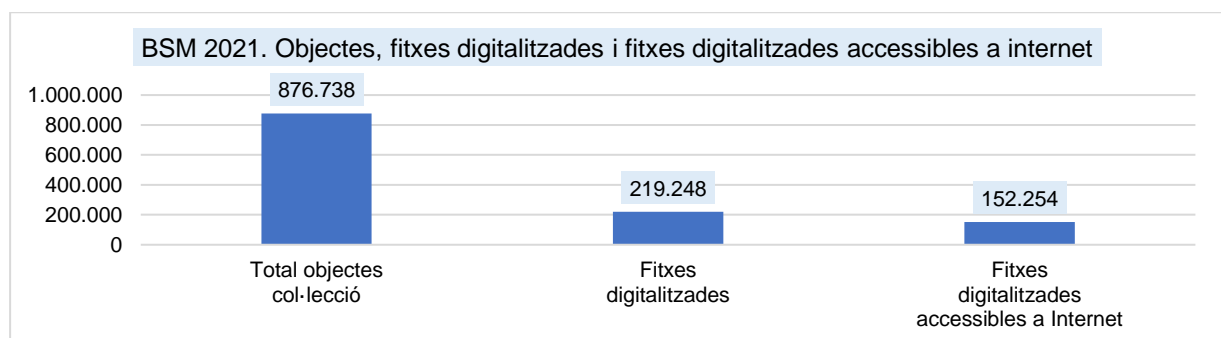
Indicadors relacionats amb:

- ✓ Garantir la conservació i correcta gestió del patrimoni i el coneixement associat.
- ✓ Interpretar, exposar i fer accessible àmpliament el patrimoni.
- ✓ Promoure la ciutadania activa i els partenariats en la preservació del patrimoni i la memòria.

2.1. Conservació i gestió del patrimoni

Patrimoni material

Patrimoni moble: quin patrimoni moble conserven els museus?

Els 12 museus conserven un total de 876.738 objectes a les seves col·leccions. Tenen 219.248 fitxes digitalitzades d'objectes (25,0%), de les quals 152.254 (69,4%) són accessibles a internet. Durant el 2021 s'han digitalitzat 3.937 fitxes.

Els museus també conserven 694.785 ítems patrimonials, és a dir, elements documentals, bibliogràfics, audiovisuals o sonors que formen part dels fons dels museus. Entre aquests ítems destaquen els fons documentals, amb 351.727 documents d'aquest tipus conservats als museus, el 50,6% del total d'ítems patrimonials.

Patrimoni immoble: quins espais i monuments gestionen els museus (a part de la seu del museu)?

12 museus gestionen un total de 301 espais i monuments del patrimoni immoble (a banda de les seus de cada museu). Aquests espais inclouen extensions dels museus, esglésies, jaciments arqueològics, edificis històrics o singulars dels municipis, castells i elements defensius o elements del patrimoni històric industrial i arquitectònic.

Si observem la distribució, els museus de territori gestionen més espais i monuments que els museus de Barcelona. Igualment, els museus més petits gestionen més espais que els grans museus. Aquests fets s'expliquen per diverses raons: alguns museus de territori intervenen en la protecció i en la gestió d'edificis municipals o d'àmbit territorial; alguns museus també participen en les declaracions relatives als edificis catalogats del terme municipal, atesos els seus coneixements en història, història de l'art i de l'arquitectura; finalment, altres fan la funció d'ecomuseus de territori. En canvi, quan la dimensió i complexitat del municipi augmenta, com és el cas de Barcelona, aquestes funcions les realitzen serveis municipals especialitzats, com poden ser l'Institut de Cultura de Barcelona o la Direcció de Serveis d'Arquitectura Urbana i Patrimoni.

Can Quintana. Museu de la Mediterrània

Gestiona un gran nombre d'espais patrimonials i monuments del Montgrí: Ermita de Santa Caterina, Església de Santa Maria del Palau, Castell del Montgrí, la muralla i les torres de Torroella del Montgrí i tots els elements de pedra seca del Montgrí.

Font: Museu de la Mediterrània.

Musèu dera Val d'Aran

Gestiona 15 espais patrimonials i monuments, amb un model de gestió d'ecomuseu arrelat a la identitat del territori: Musèu dera Val d'Aran, Ecomusèu çò de Joanchiquet, Mòla de Salardú, Fabrica dera Lan, Sant Joan d'Arties, Mina Victòria i un conjunt de 9 esglésies.

Mòla de Salardú. Font: Musèu dera Val d'Aran.

Per què són importants aquests indicadors?

Ens indiquen l'esforç que fan els museus en preservar el patrimoni del país en la seva diversitat (objectes, però també documents patrimonials i patrimoni immoble) i ens mostra la riquesa del patrimoni del país.

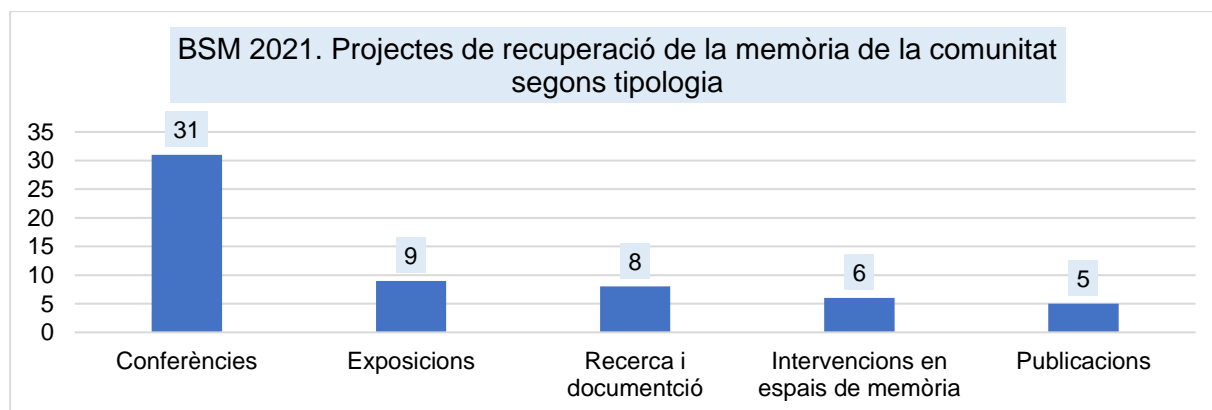
El volum d'objectes i documents patrimonials custodiats pels museus que estan digitalitzats ens indica l'esforç que realitzen els museus per poder compartir aquest patrimoni el més àmpliament possible, i posar-lo a l'abast de diferents usuaris (investigadors, educadors, ciutadans interessats, etc.).

Patrimoni immaterial

En quins projectes de recuperació de la memòria de la comunitat participen els museus?

10 museus han participat en 59 projectes de recuperació de la memòria de la seva comunitat conjuntament amb altres agents (societat civil, arxiu, biblioteca, etc.). Els dos museus que no han participat en projectes d'aquest tipus són museus d'art, generalment més centrats en les col·leccions i menys en la comunitat.

Aquests 59 projectes s'han desenvolupat en diversos formats: conferències (31), exposicions (9), projectes de recerca i documentació (8), intervencions en espais de memòria (6) i publicacions (5).

Museu del Ter

Ha dut a terme 14 projectes de recuperació de la memòria de la comunitat, com per exemple:

- [Novè 2a](#): un projecte de memòria col·lectiva sobre la vida en uns blocs de pisos de Manlleu des dels anys seixanta fins a l'actualitat, en què aquests blocs desapareixen com a part d'un procés de reforma integral del barri.
- Inauguració d'un espai memorial dels [manlleuencs deportats a Mauthausen](#), ubicat als Jardins de Can Puget, amb una placa commemorativa situada sobre una estructura metàl·lica que simbolitza els barrots dels camps de concentració, vençuts per la memòria i el record, dissenyada per l'arquitecte Enric Gil.

- Projecte de recerca i documentació “[Las chicas de la Saphil](#)” sobre el projecte iniciat als anys seixanta anomenat “Centro experimental de enseñanza media de la empresa Saphil” a Ripoll que tenia com a objectiu atreure treballadores entre noies de 14 i 15 anys oferint a les noies i les seves famílies compatibilitzar el treball amb la seva formació acadèmica (BUP, COU o cursos de formació professional). La majoria provenien de Lleó, Castella i altres zones del nord d’Espanya. Al llarg dels seus vint-i-tres anys d’existència, fins a l’any 1986, van passar per la residència més de 900 noies.

Destaquen 9 exposicions vinculades a la recuperació de la memòria de la comunitat, com per exemple “Memòries d’una pandèmia” (Museu de la Mediterrània, Museu de la Vida Rural i Museu Etnològic del Montseny), “La dona a la fàbrica” (Museu Nacional de la Ciència i la Tècnica) o “Museu en perill! Salvaguarda i endreça de l’art català durant la guerra civil” (Museu Nacional d’Art de Catalunya).

Memòries d’una pandèmia

[Aquest és un projecte](#) de participació popular impulsat per la Xarxa de Museus d’Història i Monuments de Catalunya i la Xarxa de Museus d’Etnologia de Catalunya amb la voluntat de preservar la memòria col·lectiva i les vivències durant la crisi de la COVID-19.

A partir de la crida llançada el març de 2020, s’inicià una recollida de documents, vídeos, imatges i objectes oberta a tota la ciutadania, que va permetre als museus participants, esdevenir curadors dels records comuns, reflexionar sobre els efectes que ha causat la pandèmia al nostre territori i convertir-se en divulgadors actius d’un episodi històric de transcendència mundial.

La crida, que va allargar-se fins a l’abril de 2021, va rebre un total de 368 aportacions de naturaleses diverses. A fi de materialitzar el projecte i fer un retorn a tots els participants, es van crear cinc càpsules audiovisuals que mostren la situació viscuda i els efectes de la pandèmia.

Hi han participat 14 museus, entre els quals:

- Museu de la Mediterrània
- Museu de la Vida Rural
- Museu Etnològic del Montseny

També s’han fet 6 intervencions en espais de memòria.

Museu Nacional de la Ciència i la Tècnica de Catalunya

Ha col·locat llambordes *Stolpersteine* en memòria de les víctimes del nazisme al Museu de la Colònia Sedó.

S'han fet 8 projectes de recerca i documentació vinculats a la recuperació de la memòria.

Museu Marítim de Barcelona

Ha dut a terme el projecte de recerca i documentació “Tertúlies marineres” sobre la recuperació de la memòria del personal de la marina mercant i “La pesca i els pescadors de Barcelona” amb entrevistes a professionals del sector pesquer.

Font: Museu Marítim de Barcelona.

S'han editat 5 publicacions relacionades amb la recuperació de la memòria de la comunitat.

Museu del Ter

Publicació de “[La història del cooperativisme a la Catalunya Central](#)”.

Per què són importants aquests indicadors?

Indiquen com els museus contribueixen a la recuperació de la memòria de la comunitat –la història viscuda per la comunitat– en sumar-se a projectes no necessàriament impulsats pels mateixos museus.

2.2. Interpretació i exposició del patrimoni

Exposicions itinerants produïdes o coproduïdes:

8 museus (66,7% del total) han produït o coproduït un total de 21 exposicions itinerants.

Aquestes exposicions han itinerat per un total de 60 equipaments: 34 equipaments patrimonials (museus, centres d'interpretació o de visitants, col·leccions), 14 sales d'exposicions, 4 biblioteques, 2 arxius, 2 centres cívics i 2 centres educatius o universitaris, entre altres.

Museu Nacional de la Ciència i la Tècnica de Catalunya

Ha produït o coproduït 5 exposicions que han itinerat per diversos equipaments: [El Pirineu Estereoscòpic](#); [Catalunya un país d'enginy i innovació](#); [Espais Recobrats](#); [La Ruta del Ferro dels Pirineus](#); [El Pallars Il·lumina Catalunya](#).

A tall d'exemple, “El Pallars Il·lumina Catalunya” és una exposició de caràcter històric i tècnic on es mostra com el creixement i la diversificació industrial de Barcelona i Catalunya van ser possibles gràcies a la introducció d'avenços tècnics en la producció d'electricitat i l'explotació hidroelèctrica del Pallars. Una visita que ens situa cent anys enrere, en el naixement de les primeres grans centrals hidroelèctriques a partir de documents, fotografies i objectes. L'exposició està formada per sis àmbits desenvolupats a través de

vitrines amb material gràfic i text, audiovisuals i diverses peces originals. A partir de dos centres d'atenció – la recreació del campament dels treballadors, i del despatx d'un enginyer de la Canadenca – s'explica l'aportació del Pallars a la industrialització de Catalunya a través de la producció hidroelèctrica.

El Pallars Il·lumina Catalunya. Font: MNACTEC.

Aquestes exposicions han itinerat per 44 equipaments catalans, espanyols, andorrans, francesos i mexicans.

Per què són importants aquests indicadors?

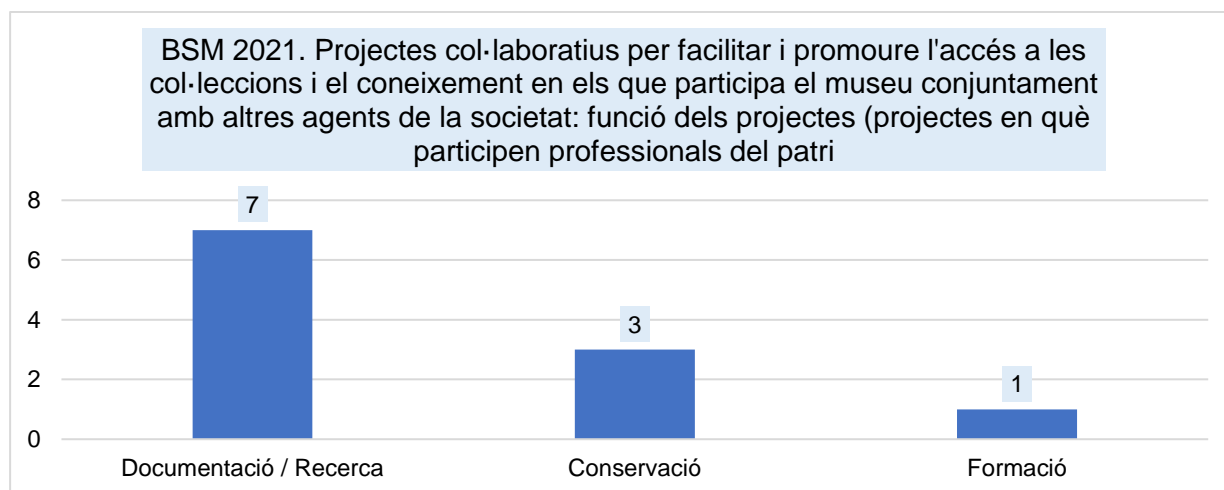
Conèixer el nombre de museus catalans que produeixen o coprodueixen exposicions destinades a itinerar, així com la diversitat d'equipaments que reben aquestes exposicions, indica que l'esforç que fan els museus fent exposicions no només beneficia els públics del mateix museu, sinó també a públics d'altres equipaments i territoris.

2.3. Implicació de la ciutadania en la preservació del patrimoni

En quins projectes col·laboratius participen els museus per facilitar i promoure l'accés a les col·leccions i el coneixement d'àrees temàtiques?

10 museus (83,3% del total) han participat, conjuntament amb altres agents de la societat, en 33 projectes col·laboratius destinats a facilitar i promoure l'accés a les col·leccions i el coneixement de les seves àrees temàtiques.

En 11 d'aquests 33 projectes hi ha involucrats professionals del patrimoni cultural. Les funcions d'aquests projectes són de documentació i recerca (7 projectes), conservació de les col·leccions (3) i formació (1).

Museu Etnològic del Montseny

Participa en 6 projectes col·laboratius destinats a facilitar i promoure l'accés a les col·leccions i el coneixement d'una determinada àrea temàtica en els que participa el museu conjuntament amb altres agents de la societat en què s'hi han implicat professionals del patrimoni cultural.

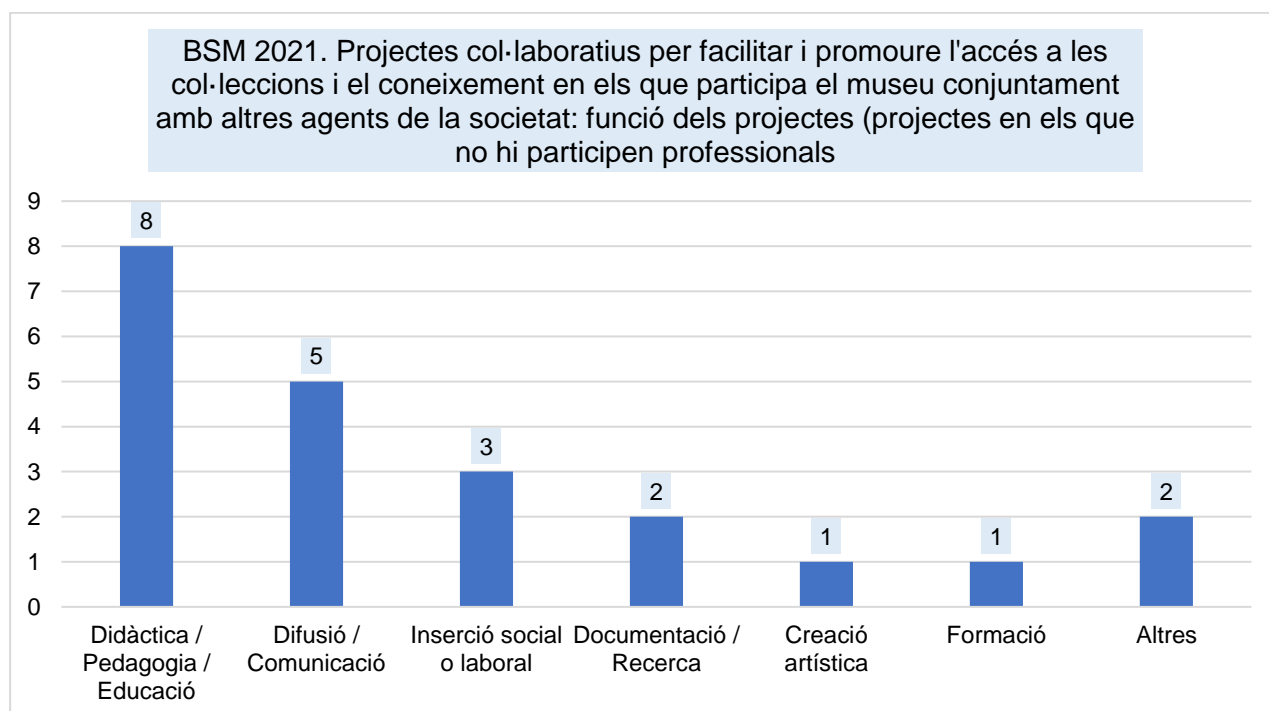
Aquests projectes inclouen:

- Conservació preventiva de diverses col·leccions de caràcter etnogràfic, com la col·lecció Les esquelles d'en Jaume de Poble de Montseny, la col·lecció Museu de la Pagesia de Fogars de la Selva o la col·lecció Museu Etnològic Lluís Sidera d'Amer.
- Tasques de documentació de la col·lecció al Museu Etnològic Lluís Sidera d'Amer i a la col·lecció Àngel Rabat de Viladrau.
- Actuacions com a [Museu de Suport Territorial](#) amb el Programa de Formació "De la planificació estratègica a la planificació operativa".

Font: Museu Etnològic del Montseny.

En els altres 22 projectes s'hi han involucrat agents de la societat que no són professionals del patrimoni cultural. Les funcions d'aquests projectes han estat: 8 projectes relacionats amb la didàctica, la pedagogia o l'educació; 5 projectes de difusió o comunicació, 3 projectes d'inserció social o laboral, 2 de documentació i recerca, 1 de creació artística i 1 de formació.

Aquests 22 projectes es van desenvolupar en els següents formats: 7 tallers, 4 recursos escolars, 3 recursos no escolars, 2 itineraris o visites i 6 projectes van tenir diversos formats.

Museu Nacional de la Ciència i la Tècnica de Catalunya

Ha participat en 3 projectes d'inserció social o laboral, juntament amb diversos agents:

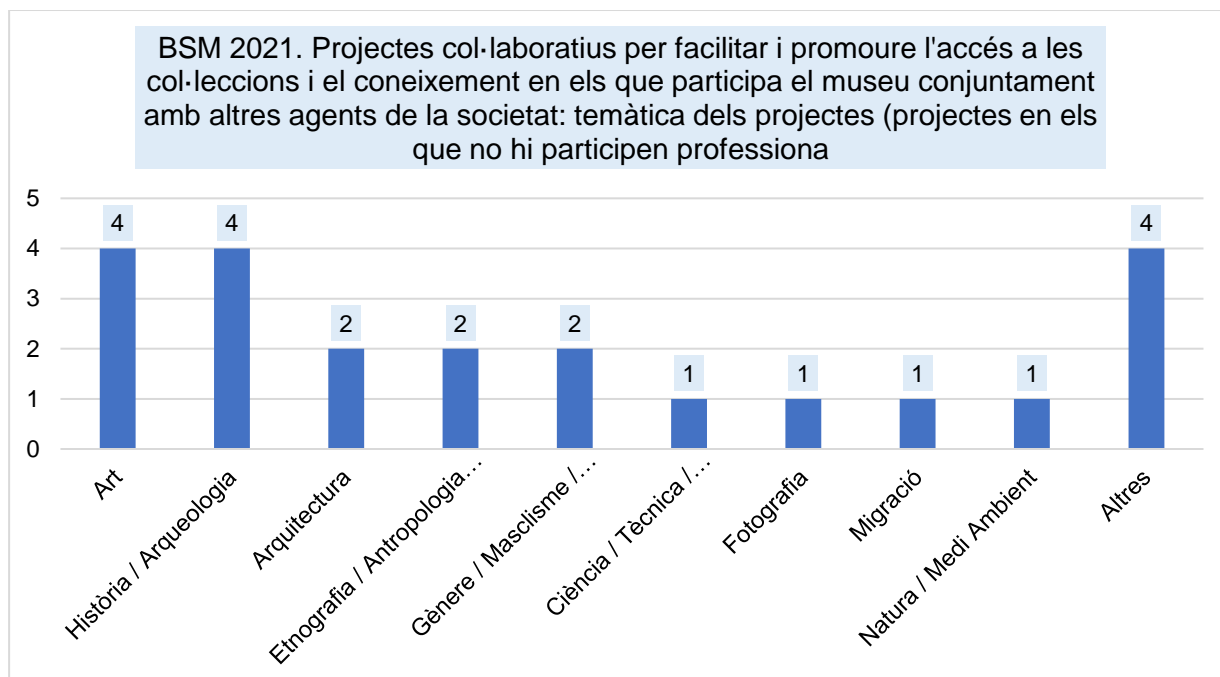
- Fundació [FUPAR](#), que té com a missió "Situar a les persones amb diversitat funcional, prioritàriament intel·lectual i del desenvolupament, en el centre del procés vital, oferint suports d'orientació al treball, suports terapèutics, psicopedagògics i socials oportuns, de caràcter professional i/o natural, sota criteris ètics, d'excel·lència, innovació i equitat. Al mateix temps el projecte ha promogut la inserció laboral de persones amb discapacitat física, sensorial i derivada de salut mental".
- [Fundació Prodis](#) (Prodiscapacitats Fundació Privada Terrassenca), "entitat destinada a l'assistència i la promoció integral de persones adultes amb discapacitat intel·lectual, trastorn mental o paràlisi cerebral".
- [Institut Santa Eulàlia](#) de Terrassa.

Museu Marítim de Barcelona

Ha dut a terme uns [tallers d'identificació de fotos navals i marítimes](#), adreçats a públic especialitzat o interessat en la fotografia naval. Aquestes sessions ajuden a identificar dades i documentar les col·leccions fotogràfiques del MMB i a potenciar l'interès i el coneixement de l'arxiu fotogràfic i, en general, de la fotografia marítima.

Els temes que han tractat aquests projectes han sigut força variats, per exemple: art (4 projectes), història i arqueologia (4), arquitectura (2), etnografia, antropologia i societat (2) o temes de gènere, masclisme i LGTBIQ+ (2), entre d'altres.

Museu d'Art de Girona

Ha participat en projectes de la Xarxa de Museus d'Art per oferir [itineraris en clau de gènere](#) i [comentaris d'obra en clau LGTBIQ](#).

Per què són importants aquests indicadors?

Indiquen l'esforç que fan els museus per col·laborar amb altres agents en la tasca de posar a disposició de la societat les col·leccions patrimonials que conserven i el coneixement associat en relació amb una àrea temàtica determinada.

3. Àmbit 3. Reforçar el capital social

Aquest àmbit pretén respondre les següents preguntes: què fan els museus per reforçar les relacions ciutadanes i incloure els diferents col·lectius, i així millorar la cohesió social i el sentit de pertinença? Com els museus contribueixen a enriquir la qualitat de vida i el benestar de les comunitats?

El capital social es defineix com les xarxes de relació, les normes efectives i la confiança social que permeten la cooperació per al benefici mutu. Els museus són un dels principals actius de les comunitats locals. Són equipaments de qualitat, oberts al públic, que col·laboren i sumen amb la resta d'equipaments culturals, educatius, econòmics i socials del seu entorn. Poden contribuir a la salut i a la cohesió social de la seva comunitat, servint com un lloc proper i de confiança, on diferents grups, generacions i cultures poden participar, relacionar-se, interaccionar, aprendre els uns dels altres, i aportar cadascun la seva perspectiva.

Indicadors relacionats amb:

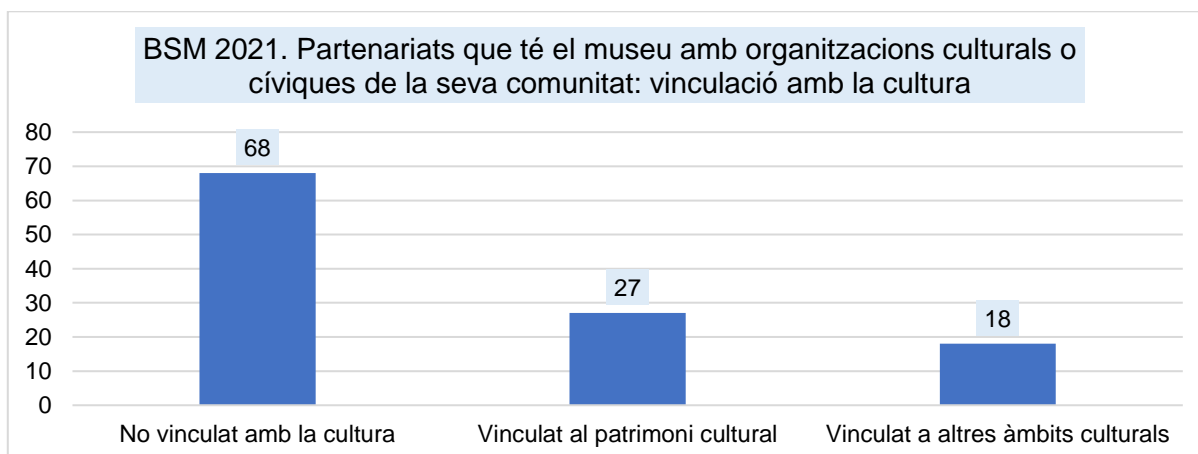
- ✓ Reforçar les connexions cíviques.
- ✓ Crear oportunitats de participació i reforç de les relacions socials.
- ✓ Connectar i incloure diferents col·lectius de la comunitat.

3.1. Les connexions cíviques dels museus

Els projectes en partenariat

10 museus (83,3% del total) han establert un total de 113 partenariats amb organitzacions culturals o cíviques de la seva comunitat.

D'aquests partenariats 68 no estan vinculats amb la cultura, 24 estan vinculats al patrimoni cultural i 21 a altres àmbits culturals.

El fet que els partenariats amb organitzacions no vinculades a la cultura siguin els més nombrosos indica una profunda imbricació dels museus amb les seves comunitats més pròximes, projectant-los més enllà de la seva esfera patrimonial i cultural.

Museu Marítim de Barcelona

Ha establert partenariats amb 30 organitzacions no vinculades directament amb el món cultural. Moltes d'aquestes són organitzacions de l'entorn més proper del museu al barri del Raval de Barcelona o organitzacions lligades amb la temàtica principal del museu: el món marítim.

- Organitzacions de l'entorn més proper al barri del Raval: Casal d'Infants del Raval, Centre de Dia El Mil·lenari, Fundació Escó, Fundació Impulsem, Fundació Servei Solidari, Fundació Tot Raval. Com a exemple, el museu va participar en el "[Festival Raval\(s\)](#)", organitzat per la Fundació Tot Raval i dedicat en l'edició de 2021 a la lluita contra el canvi climàtic a escala local, amb un itinerari a bord del Far Formentera per indagar sobre la contaminació del port de Barcelona.
- Organitzacions vinculades al món marítim: Associació Amics de Nostromo, Associació Cap a Mar, Centre d'Estudis Avançats de Blanes (CEAB-CSIC), Clúster nàutic de Barcelona, Escola de Capacitació Nàutico-pesquera de Catalunya, Federació catalana de Vela, Federació Navegació Oceànica de Barcelona, Institut de Ciències del Mar (ICM-CSIC), Sistema d'Observació i Predicció de les Illes Balears (SOCIB).

Font: Museu Marítim de Barcelona.

Entre els partenariats amb organitzacions vinculades al patrimoni cultural destaquen les associacions d'amics i les institucions de patrimoni cultural local.

Entre els partenariats amb organitzacions vinculades a altres àmbits culturals destaquen les institucions que organitzen festivals i fires.

Pel que fa a la tipologia de les organitzacions amb les que s'estableixen els partenariats, la gran majoria (63) són associacions o entitats cíviques, socials, professionals, etc. Les següents categories més nombroses són els ajuntaments i altres administracions (12), els centres i entitats vinculats a l'educació (11) i els equipaments patrimonials (10) com altres museus, centres d'interpretació i de visitants, col·leccions obertes al públic, etc.

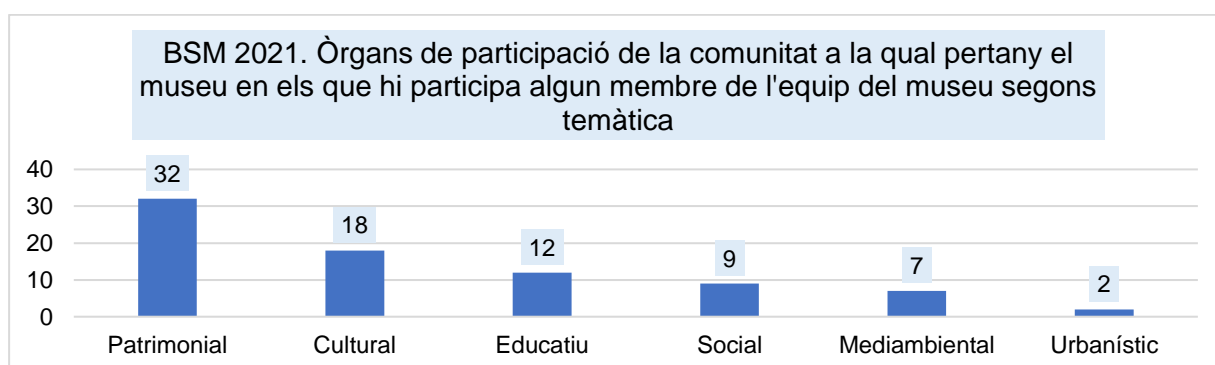

Per què són importants aquests indicadors?

Mostren com els museus treballen col·laborativament amb altres organitzacions culturals o cíviques de la seva comunitat establint-hi partenariats, en benefici d'uns objectius o finalitats compartits.

Els òrgans de participació

En 11 museus algun membre de l'equip està integrat en òrgans de participació de les seves comunitats. Interven en 88 òrgans de participació: 32 òrgans patrimonials, 18 culturals, 12 educatius, 9 socials, 7 mediambientals, 2 urbanístics i 8 d'altres temàtiques. En 78 òrgans la participació dels membres dels museus és estable (88,6% del total d'òrgans) i en 10 casos la participació és puntual (11,4%).

Museu Nacional de la Ciència i la Tècnica de Catalunya

Els membres del seu equip participen en 48 òrgans de participació de la comunitat. Té presència en òrgans de participació de les 6 temàtiques:

- Patrimonial: al patronat de 12 museus del Sistema Territorial del Museu de la Ciència i la Tècnica de Catalunya; a les comissions de Patrimoni de Terrassa, del Patrimoni Ferroviari i del Patrimoni Sanitari; al Plan Nacional de Patrimonio Industrial; a la Ruta del Ferro; al Catàleg d'Instruments de Catalunya; a l'Associació de Conservadors i Restauradors de Catalunya o a la Xarxa de Turisme Industrial de Catalunya, entre altres.
- Cultural: al Centre d'Estudis Històrics de Terrassa; a la Comissió de Cultura de l'Ajuntament de Terrassa o a l'Institut Ramon Muntaner de Centres d'Estudis de Parla Catalana, entre altres.
- Educatiu: al Laboratori de Transformació Educativa del Departament d'Educació; al Centre de Recursos Pedagògics Específics de Suport a la Innovació i la Recerca Educativa del Departament d'Educació o el Programa Magnet, entre altres.
- Social: a la Fira Modernista de Terrassa o al Festival Jazz, entre altres.
- Mediambiental: al projecte Som Elèctrics, un espai de debat i reflexió per fer valdre un element del passat com és l'electrificació i analitzar-ne el paper transcendent i l'impacte en la societat actual i futura, entre altres.
- Urbanístic: a la Comunitat de Propietaris de la Colònia Sedó.

Museu Etnològic del Montseny i Museu de la Mediterrània

Aquests 2 museus participen de forma activa en òrgans encarregats de la gestió i la protecció dels entorns i parcs naturals propers.

Museu Etnològic del Montseny participa en la Comissió consultiva sobre el Parc Natural del Montseny i en la Comissió d'Ús Públic del Parc Natural del Montseny.

El Museu de la Mediterrània és present en l'Equip Motor del Parc Natural del Montgrí, les Illes Medes i el Baix Ter.

Museu de la Vida Rural

Forma part del Patronat de Turisme Costa Daurada i del patronat de Turisme de l'Espluga de Francolí, esdevenint un agent de desenvolupament econòmic local, entre d'altres.

Per què són importants aquests indicadors?

Mesuren el nombre d'òrgans de participació en què els equips dels museus participen activament, assistint-hi per conèixer les necessitats de l'entorn, així com participant en els processos de creació, gestió, disseny, execució o decisió de polítiques locals i de suport a agents de la comunitat.

Els museus: espais de trobada de la comunitat. Activitats alienes organitzades al museu i usos de les activitats

9 museus han acollit activitats alienes durant el 2021, és a dir, activitats organitzades per altres institucions, organismes, empreses o particulars dins del museu. Hi han participat 101.653 usuaris.

Museu Marítim de Barcelona

Durant l'any 2021 va acollir l'exposició "Escher" en règim de cessió de la sala gran de les Drassanes, del 28 d'abril al 31 d'octubre, i la van visitar 51.549 persones.

Font: Cortesia d'Arthemisia i Evolucionarte.

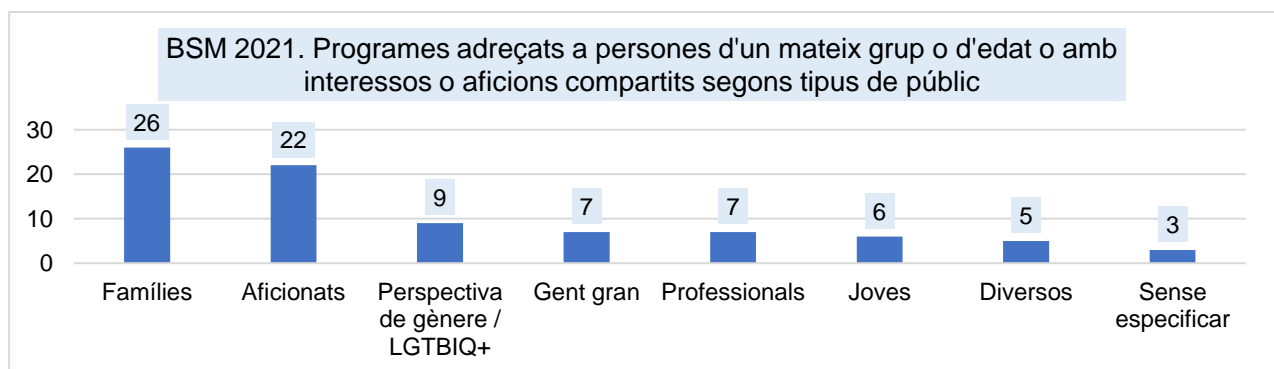
Per què són importants aquests indicadors?

Posen en relleu el paper del museu com a espai de trobada de la comunitat i com a agent de dinamització cultural i social. L'acollida d'actes aliens indica tant l'obertura dels museus en resposta a necessitats de la comunitat com el valor patrimonial i de legitimació que la comunitat li atribueix, en termes d'imatge i també com a espai cívic i cultural de referència.

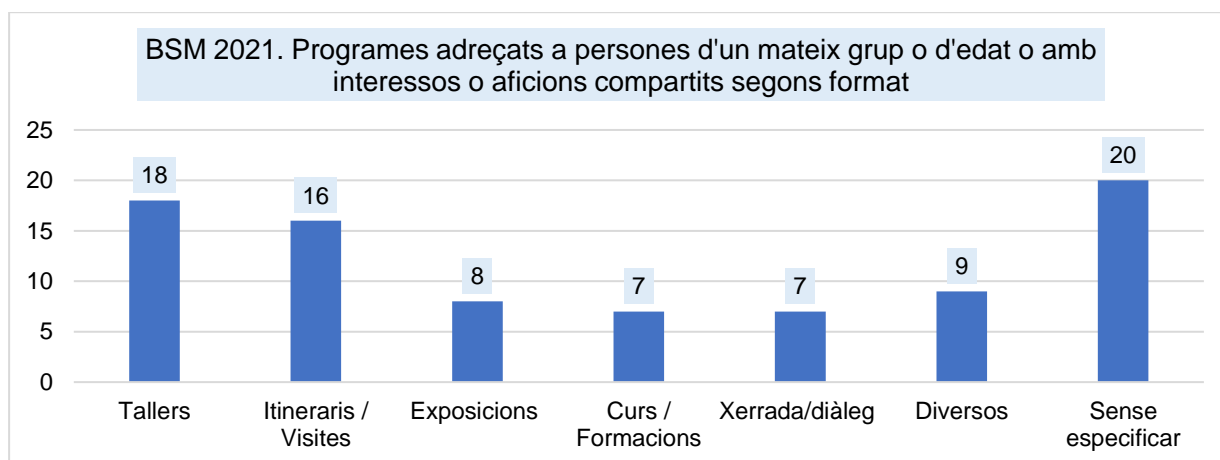
3.2. Creació d'oportunitats de participació i reforç de les relacions socials

L'oferta adreçada als residents. Programes o activitats per a persones d'un mateix grup d'edat o amb interessos comuns

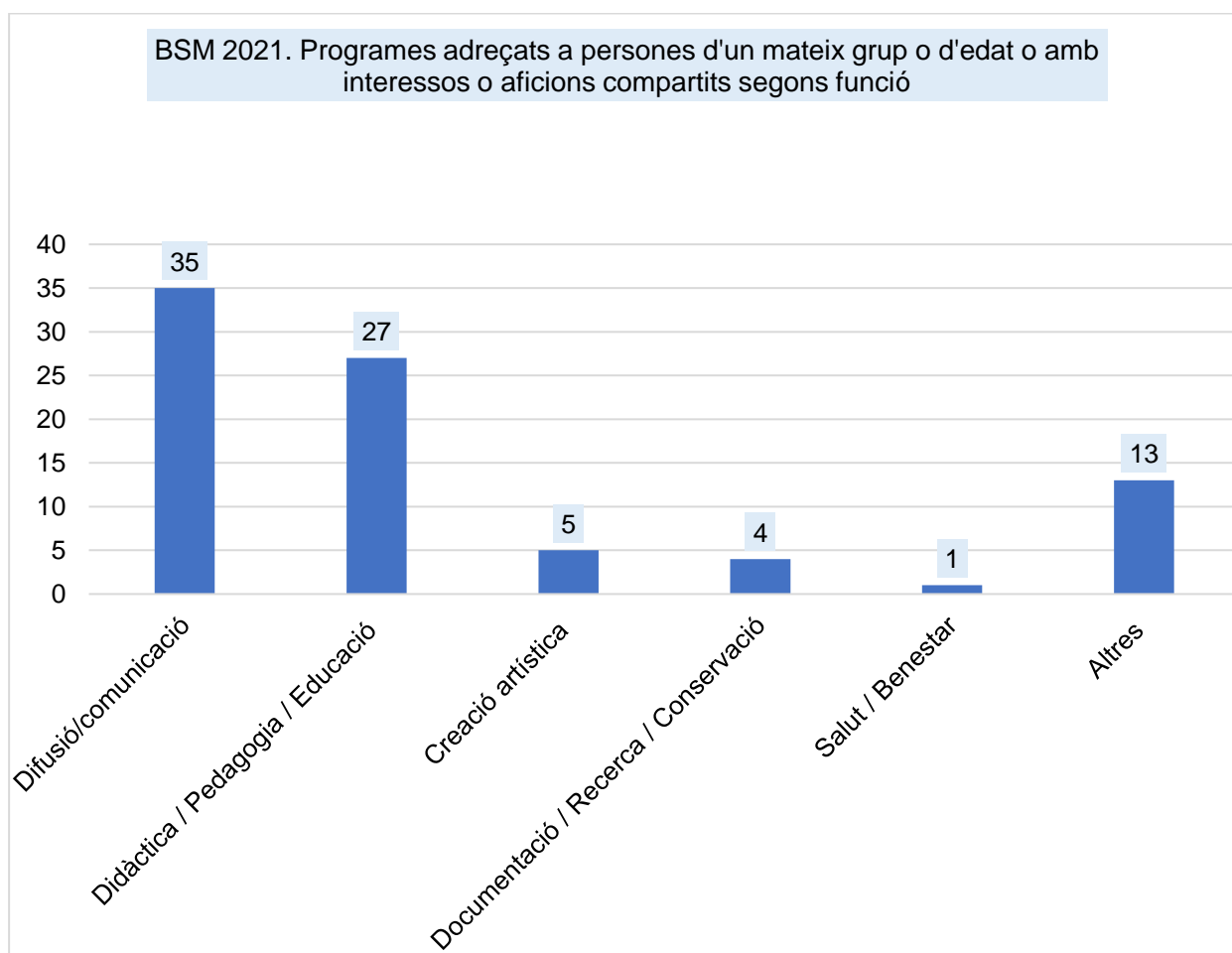
10 museus han ofert 85 programes adreçats a persones d'un mateix grup d'edat o amb interessos o aficions compartits. D'aquests 85 programes 26 s'han dirigit a públics familiars, 22 a aficionats a diverses temàtiques, 9 han tingut en compte la perspectiva de gènere / LGTBIQ+, 7 a la gent gran, 7 a professionals de diversos àmbits, 6 a joves i 5 a públics diversos.

Pel que fa al format d'aquests programes i accions, 18 han sigut tallers, 16 itineraris o visites, 8 exposicions, 7 cursos o formacions, 7 xerrades o diàlegs i 9 han tingut diversos formats.

Pel que fa a la funció, 35 programes o accions han estat vinculades a la difusió o la comunicació, 27 a la didàctica, la pedagogia o l'educació, 5 a la creació artística, 4 a la documentació, la recerca o la conservació i 1 a la salut i el benestar.

Museu de la Vida Rural

Font: Museu de la Vida Rural.

El projecte [LAB Joves](#), un laboratori de pràctiques innovadores en art, cultura i sostenibilitat. Al llarg d'uns mesos s'han fet diferents activitats relacionades amb l'art com jornades, xerrades, tallers amb artistes joves o dinàmiques participatives.

Un dels objectius és empoderar, mitjançant l'art i la cultura, a joves amb ganes de canviar les coses i generar vincles entre els participants.

Programa Recuperart

[Aquest programa](#) és fruit de la col·laboració entre l'Institut Català de la Salut (ICS) i el Departament de Cultura. Va destinat al col·lectiu dels professionals sanitaris a partir d'una proposta basada en l'ús dels museus com a entorns de reflexió i millora del benestar emocional.

Per ajudar a pal·liar les possibles seqüeles emocionals provocades per la pandèmia de la COVID-19, Recuperart busca complementar l'oferta de suport psicològic i emocional que ofereix l'ICS als professionals sanitaris mitjançant una activitat de tipus comunitari fora de l'àmbit assistencial formal: als museus.

La participació en el programa Recuperart és anònima i gratuïta i de fàcil accés. Es realitza de forma individual i autònoma i se centra en la prevenció i gestió de possibles quadres d'ansietat, depressió o, fins i tot, lleus manifestacions d'estrès posttraumàtic associades a l'activitat professional. Els professionals sanitaris s'acrediten mostrant la seva identificació professional a qualsevol dels museus participants, que els oferiran l'entrada gratuïta. Tot seguit, se'ls proporciona una fitxa amb una relació d'obres del museu sobre les quals pivota la intervenció i un quadern especialment elaborat per a l'activitat. Aquesta llibreta és la guia per seguir l'activitat, que és autoguiada, i en detalla les instruccions i pautes per al participant. La proposta d'activitats se centra en exercicis d'atenció plena, concentració, focalització, associació cognitiva, creativitat, escriptura, dibuix i reflexió.

[Museu d'Art de Girona – Programa Recuperart](#)

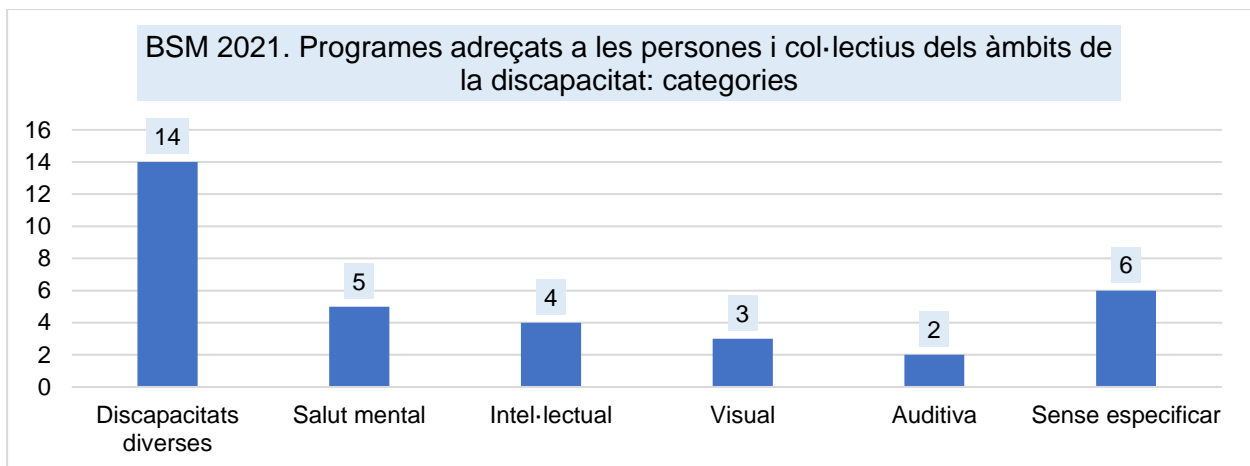
[Museu Nacional d'Art de Catalunya – Programa Recuperart](#)

Per què són importants aquests indicadors?

Mostren la tasca que realitzen els museus per enfortir el sentit de pertinença de les persones a un grup determinat de la societat, sigui un grup d'edat o un grup de persones entorn d'una determinada afició o interès compartit.

La inclusió de col·lectius amb necessitats especials. Oferta adreçada a persones i col·lectius amb diversitat funcional i en situació de vulnerabilitat social

11 museus han ofert 36 programes o activitats adreçades a persones i col·lectius amb diversitat funcional i discapacitats. D'aquests 36 programes, 5 s'han destinat a persones amb problemes de salut mental, 4 a persones amb problemes cognitius o intel·lectuals, 3 a persones amb discapacitat visual, 2 per a persones amb discapacitat auditiva i 14 per a diversos tipus de discapacitats.

Musèu dera Val d'Aran

Conjuntament amb [ADDA](#) (Associació de Discapacitats d'Aran) ha ofert diverses visites, activitats i tallers:

- Visites a: la Mòla de Salardú, la Fabrica dera Lan i l'exposició temporal "Conselh Generau d'Aran. 30 ans d'autogovèrn".
- Visites i tallers: amb motiu de Tots Sants, Visita "Ua passejada pera mòrt" i exposició "Mus[ic]eum".

Visita ADDA de Tots Sants. Font: Musèu dera Val d'Aran.

Museu d'Art de Girona

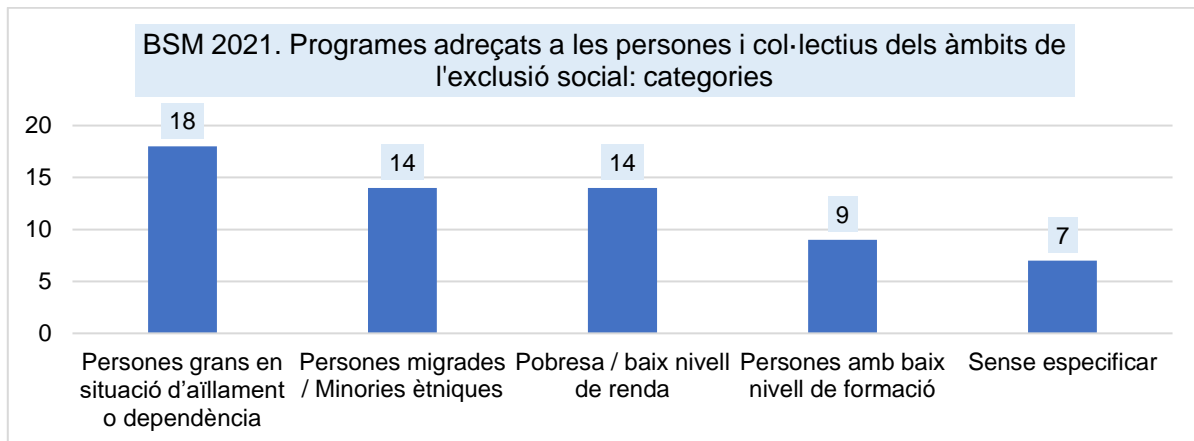
Ha ofert visites guiades a col·lectius amb discapacitat visual.

Museu Marítim de Barcelona

Ha dut a terme visites comentades per a persones amb discapacitat cognitiva a les Drassanes reials i a l'exposició permanent del museu.

11 museus han ofert 62 programes o activitats adreçades a persones i col·lectius en risc d'exclusió social. D'aquests 62 programes 18 s'han adreçat a persones grans en situació d'aïllament o dependència, 14 a persones migrades o de minories ètniques, 14 a persones en situació de pobresa o amb baix nivell de renda i 9 a persones amb baix nivell de formació.

Museu Marítim de Barcelona

Ha ofert diversos programes per a persones grans en situació d'aïllament o dependència:

- [Els museus et visiten](#) (suport del Departament de Promoció de Persones Grans i de l'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat de l'Ajuntament de Barcelona): en el context del confinament s'han fet activitats en línia per arribar a les cases de persones grans que viuen soles i a la d'aquelles que són usuàries dels Casals de Persones Grans, amb una proposta diversa d'activitats que inclouen visites virtuals a museus, converses al voltant d'imatges fotogràfiques, objectes i obres que formen part de les col·leccions, o viatges als records de la gent gran.
- [Fotomemòries del mar](#) (relacionat amb el programa [Vincles](#)): en el context del confinament de les persones grans aquest projecte intenta promoure la seva activitat social i cultural a fi de millorar el seu benestar emocional mitjançant les imatges i audiovisuals del fons de l'Arxiu Fotogràfic del MMB i dels àlbums de les persones participants per parlar sobre el mar, la platja, els vaixells, joguines vinculades a la temàtica marina, oficis mariners o gastronomia tot despertant records de les seves vivències i reconstruint la memòria col·lectiva.
- [Mar & Memòria](#): projecte per apropar-se a persones amb demència i malalts d'Alzheimer i els seus familiars. La visita s'adapta amb un treball previ amb terapeutes professionals. A través d'objectes de les col·leccions, d'imatges o continguts de les exposicions, s'interactua amb els participants propiciant que expressin allò que els evoca, els seus records i vivències. L'objectiu és crear un estímul per riure, compartir, emocionar-se i establir connexions amb les seves vivències.

Font: Museu Marítim de Barcelona.

Museu Frederic Marès

Ha ofert diversos programes per a persones grans en situació d'aïllament o dependència:

- [El Museu s'Apropa](#) (amb [Apropa Cultura](#)): en el context de la pandèmia de la COVID-19 moltes persones grans que viuen en residències han tingut dificultats per a sortir i gaudir de la vida cultural. En aquest projecte els museus es traslladen a les residències de gent gran per organitzar tallers artístics.
- [Esimul'Art](#) (amb [Apropa Cultura](#)): visita comentada per a persones que pateixen la malaltia d'Alzheimer en la seva fase inicial, amb l'objectiu d'estimular la millora de la capacitat del record i emocional dels pacients.
- [Record'Art](#) (amb [Apropa Cultura](#)): visita comentada per a gent gran que té com a objectiu principal captar l'atenció dels visitants apel·lant als sentiments i records que desperten les peces en el públic i quina informació poden aportar ells i elles sobre aquestes.

Font: Museu Frederic Marès.

Museus d'Esplugues de Llobregat

Ha ofert diversos programes per a persones grans en situació d'aïllament o dependència:

- [Records i memòria als Museus](#): activitat basada en la teràpia de reminiscència, una tècnica que s'aplica a les persones amb demència per afavorir les relacions socials i la comunicació, reforçar l'autoestima i la identitat, i aconseguir un millor estat d'humor gràcies a compartir records personals per treballar la memòria autobiogràfica a través de diferents imatges i rajoles del Museu de Ceràmica "La Rajoleta".
- Ha organitzat activitats en col·laboració amb residències de gent gran.

Font: Museus d'Esplugues de Llobregat.

Museu del Ter

Ha ofert diversos programes per a persones amb baix nivell de formació:

- Visites per a les alumnes del curs per personal de neteja del programa "Treball als barris" de Manlleu.
- Visites per als alumnes del personal de manteniment de l'Ajuntament de Manlleu.
- Visites per als alumnes del curs d'alfabetització de Manlleu.
- Visites amb grups d'acollida de l'escola d'adults de Manlleu.
- Activitats amb el [Projecte Aurora](#).
- Projecte "Invulnerables" de reforç escolar.

Museu Nacional d'Art de Catalunya

Ha ofert diversos programes per a migrants o de minories ètniques:

- [Fotosensibilitat encarnada](#), un procés educatiu que pretén ser el punt de partida per a una relació estable entre el Museu Nacional i els joves usuaris del centre d'acollida CODA de la Fundació IDEA, situat al barri de Poble-sec. L'objectiu és propiciar un apropament d'aquests joves al museu i al barri mitjançant un treball al voltant d'imatges i tècniques.
- Programa [Arts & Health](#), en col·laboració amb l'Hospital de la Vall d'Hebron, per aprofitar el valor terapèutic de diferents disciplines artístiques i culturals, en aquest cas centrat en dones que presenten un trastorn per estrès posttraumàtic (TEPT) d'origen cultural divers (immigrants o refugiades) i que pateixen situacions de vulnerabilitat social.
- [Ressonàncies tèxtils de la dona en el romànic. "Caminantes", dones arpilleres del Poble-Sec](#), projecte que serveix de punt de trobada per a un grup de veïnes del barri marcades per processos migratoris. Mitjançant diverses dinàmiques artístiques es promou que les seves integrants es relacionin, comparteixin vivències i es reconeguin des de la diversitat.

Ha ofert diversos programes per a persones grans en situació d'aïllament o dependència:

- [Art gran. Persones grans i solitud](#) (suport de l'Agència de Salut Pública de Barcelona): l'objectiu del projecte és contribuir a la disminució de la solitud de les persones grans (a partir de setanta anys) de la ciutat de Barcelona a través de tallers d'art realitzats en els museus i espais patrimonials, aprofitant els efectes beneficiosos de l'art en el benestar de les persones.
- [El Museu s'Apropa](#) (amb [Apropa Cultura](#)): en el context de la pandèmia de la COVID-19 moltes persones grans que viuen en residències han tingut dificultats per a sortir i gaudir de la vida cultural. En aquest projecte els museus es traslladen a les residències de gent gran per organitzar tallers artístics.
- [Relats compartits](#) (amb [Apropa Cultura](#) i [Vincles](#)): a partir de l'observació d'una obra o d'un conjunt d'obres d'art de la col·lecció del museu es genera una conversa que serà catalitzadora de records, memòries i desitjos.

[L'Obrador. Programa d'Acció Comunitària](#) és un programa d'activitats per trobar noves formes de relació entre el Museu Nacional d'Art de Catalunya i el seu entorn més proper, començant pel barri de Poble-sec. Un programa-laboratori que intenta connectar les persones i la comunitat pròxima amb el museu, on poden generar-se aliatges i processos inesperats a través del diàleg de sabers i els processos no formals.

El programa té com a objectiu la construcció d'aliances a llarg termini a partir del diàleg i amb diversos agents socials. Es planteja com una proposta de recerca

Font: MNAC.

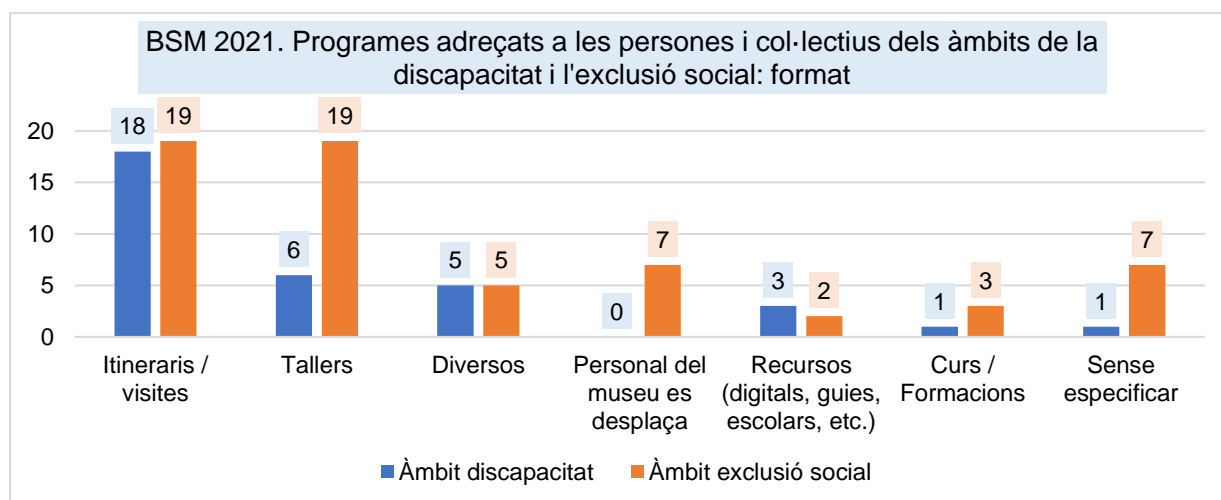
col·lectiva i un treball de vincles amb l'ampli teixit social i cultural del barri a partir del diàleg de sabers i el treball amb agents comunitaris i creatius per generar un ecosistema cultural sostenible de proximitat, basant-se en una mirada eco-social Kilòmetre 0.

Museu d'Art de Girona

Ha programat uns [Jocs de Descoberta](#) al museu per a persones ateses per l'ONG Nou Sol de Salt, associació que pretén crear, impulsar i recolzar projectes socioeducatius locals pel desenvolupament personal i comunitari de col·lectius en situació de vulnerabilitat, marginació o exclusió social.

Pel que fa al format, el més habitual han sigut els itineraris o visites, tant per als col·lectius amb discapacitats (18) com per als d'exclusió social (19).

De tota manera, s'observa una gran diferència en el format dels programes i activitats entre els 2 àmbits: s'han ofert 7 programes per a col·lectius en risc d'exclusió social en què el museu es desplaça (físicament o en línia) però cap per a col·lectius de discapacitats.

Aquests projectes per a persones amb malalties físiques o mentals, persones amb discapacitats físiques i persones en situació de vulnerabilitat social han tingut 3.582 usuaris, 1.604 per a persones amb malalties físiques o mentals i persones amb discapacitats físiques i 1.978 per a persones i col·lectius en situació de vulnerabilitat social.

Apropa Cultura

Creat el 2006, Apropa Cultura és un programa sociocultural que fa accessible la programació cultural a persones en situació de vulnerabilitat o de l'àmbit de la discapacitat. A través del web www.apropacultura.cat es connecten les entitats socials amb els teatres, auditoris, museus, espais singulars i festivals d'arreu de Catalunya.

S'adreça a entitats i centres socials que treballen amb persones amb discapacitat intel·lectual, amb problemàtica de salut mental, discapacitat física en situació d'exclusió social, gent gran (residències, centres de dia), en privació de llibertat, persones migrades i refugiades (programes d'acollida i d'inclusió social), infància i adolescència (CRAES i centres oberts), addicions, sense llar, dones (violència de gènere i risc d'exclusió), Trastorn de l'Espectre Autista, col·lectiu LGTBI.

3 museus dels 12 que participen en el BSM 2021 (Museu Nacional d'Art de Catalunya, Museu Frederic Marès i Museu de la Vida Rural) han ofert durant el 2021 activitats vinculades amb Apropa Cultura. En total han rebut 1.982 persones que formen part d'algun col·lectiu amb discapacitat o en exclusió social: 848 persones amb discapacitats i 1.134 en risc d'exclusió social.

Per què són importants aquests indicadors?

Constaten la voluntat dels museus de promoure la participació plena i efectiva a la societat de les persones que tenen malalties físiques o mentals, així com de les que tenen algun tipus de discapacitat física o mental, en dissenyar i adaptar activitats que per tal que s'adeqüin a les respectives necessitats. La participació d'aquestes persones en les activitats que ofereixen els museus contribueix a la integració social i al guariment i benestar de les persones que tenen malalties físiques o mentals, o que tenen algun tipus de discapacitat física i mental.

La participació ciutadana activa. El voluntariat als museus

4 museus compten amb 118 voluntaris que desenvolupen diverses tasques com documentació i digitalització de documents i imatges, tasques de documentació i manteniment d'objectes de les col·leccions o suport a projectes de recerca, de divulgació o exposicions temporals.

Pel que fa a les tasques que desenvolupen aquests voluntaris, les principals són la documentació, recerca o digitalització i la conservació i el manteniment d'objectes de les col·leccions, a més de donar suport a les exposicions i a la comunicació i la difusió, entre altres.

Museu del Ter

Compta amb cinc voluntaris que fan tasques de suport en digitalització i documentació d'imatges, els tallers de fotografia històrica "Desvetllem la memòria", en exposicions temporals i en projectes de divulgació.

Per què són importants aquests indicadors?

Mostren com els museus acullen i tutel·len el suport de persones que voluntàriament i gratuïta participen en les tasques que desenvolupen els museus, en qualsevol de les seves funcions.

4. Àmbit 4. Augmentar el coneixement públic

Aquest àmbit pretén respondre les següents preguntes: en quin grau els museus generen i comparteixen nou coneixement amb la seva acció de recerca i de programació? Com aquest esforç contribueix a abordar reptes socials i ambientals, a construir una societat més inclusiva i democràtica?

Els museus tenen un paper important a jugar en construir la societat del coneixement, generant i posant a disposició dels ciutadans coneixement que sigui útil i aplicable als principals problemes de la societat catalana i del món. Amb la seva tasca de recerca i d'interpretació els museus poden contribuir a crear una narrativa històrica inclusiva, un relat de la història del nostre país que reflecteixi realment la societat catalana contemporània, que és plural i que és canviant, incorporant la perspectiva de gènere, la història de col·lectius silenciats, com els homosexuals i els discapacitats, i la diversitat cultural. Poden ajudar a millorar la comprensió i la consciència de temes sensibles i difícils del passat –com ja estan fent amb projectes de memòria democràtica, per exemple–. Poden contribuir a abordar reptes mediambientals, a canviar actituds envers la ciència, i a promoure la consciència dels temes relacionats amb el desenvolupament sostenible. Els museus estan ben situats per tractar temes de rellevància per a la societat contemporània si reconeixen que no són institucions neutrals i no eviten la controvèrsia.

Indicadors relacionats amb:

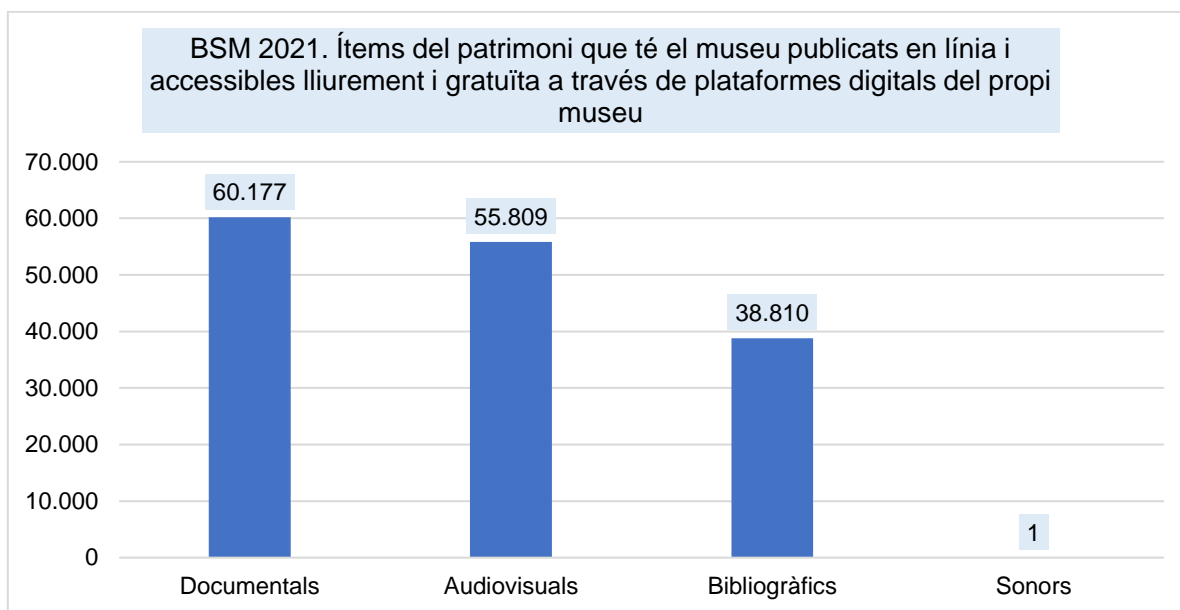
- ✓ Contribuir en el coneixement i en el debat públic.
- ✓ Compartir col·leccions, col·laborar amb coneixements i experteses.
- ✓ Participar en partenariats i xarxes de recerca, formació i divulgació del coneixement.

4.1. Els museus contribueixen al saber i al debat públics

Col·leccions obertes

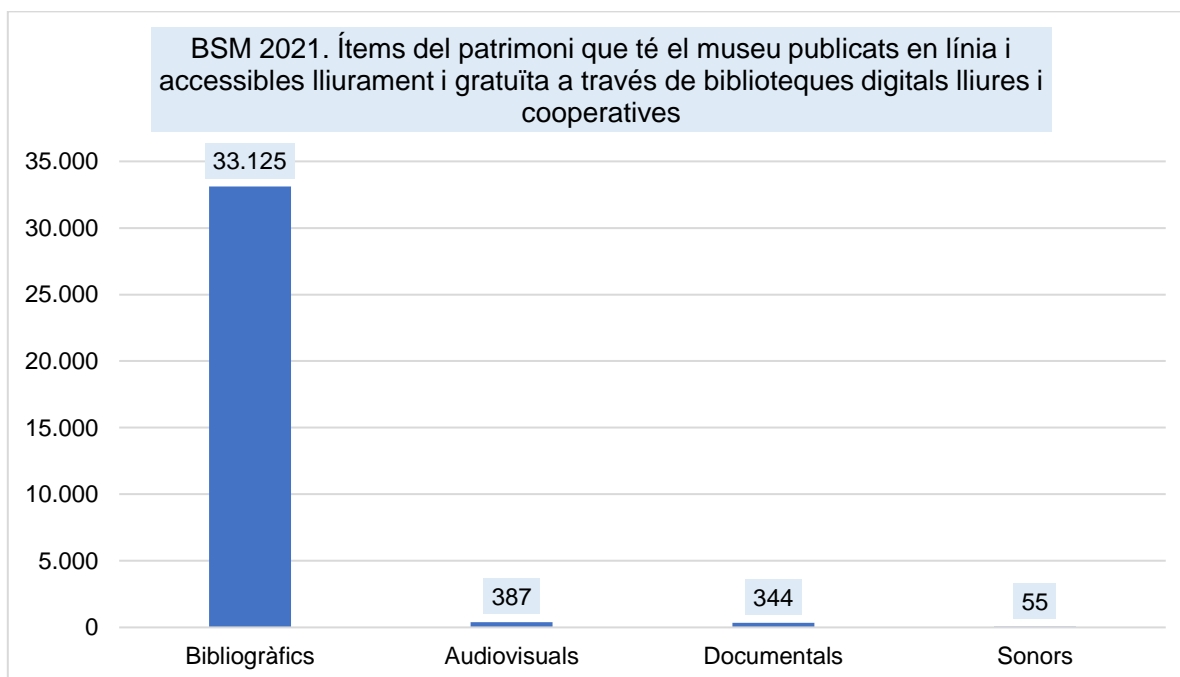
Ítems del patrimoni publicats en línia i accessibles lliurement i gratuïta a través de plataformes digitals del mateix museu:

Més enllà dels objectes digitalitzats i accessible en línia, 10 museus tenen ítems del patrimoni publicats en línia en plataformes pròpies. En total sumen 154.797 ítems del patrimoni, dels quals el 38,9% són documents, el 36,1% audiovisuals i el 25,1% bibliografia, a més d'un ítem sonor.

Ítems del patrimoni publicats en línia i accessibles lliurement i gratuïta a través de biblioteques digitals lliures i cooperatives:

10 museus tenen objectes o ítems del patrimoni publicats en línia a través de biblioteques digitals lliures i cooperatives. En total sumen 33.911 objectes o ítems del patrimoni, dels quals el 97,97% són recursos bibliogràfics, l'1,1% audiovisuals, l'1,0% documents i el 0,2% sonors.

Visitmuseum

[Visitmuseum](#) és una plataforma digital impulsada pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya que posa a l'abast en 7 llengües, informacions sobre els museus de Catalunya i els seus objectes.

És una eina essencial, entre altres, per al públic turista interessat en la cultura i el patrimoni. Aquesta iniciativa, promoguda per l'Agència Catalana del Patrimoni Cultural, vol ser un element de suport a la visita presencial al museu que permet a l'usuari complementar el seu recorregut amb continguts disponibles en diversos idiomes i gaudir en detall i gran qualitat d'una selecció acurada de les principals peces de cada museu.

Ofereix una breu presentació de l'equipament museístic, un recorregut pels principals àmbits temàtics i una mirada detallada als objectes més destacats. L'aplicació presenta també totes les dades pràctiques per a la visita, i els enllaços corresponents per a saber-ne més o poder compartir l'experiència a les xarxes socials.

Recerca científica i en humanitats

Articles referits a la col·lecció del museu o als seus eixos de treball en publicacions acadèmiques indexades:

El personal o els col·laboradors de 7 museus han publicat 46 articles en publicacions acadèmiques indexades sobre les col·leccions o els eixos de treball dels museus.

4.2. Els museus comparteixen col·leccions, coneixement i expertesa

Comparteixen col·leccions. Préstecs realitzats

8 museus han prestat objectes o documents a 237 organitzacions o museus.

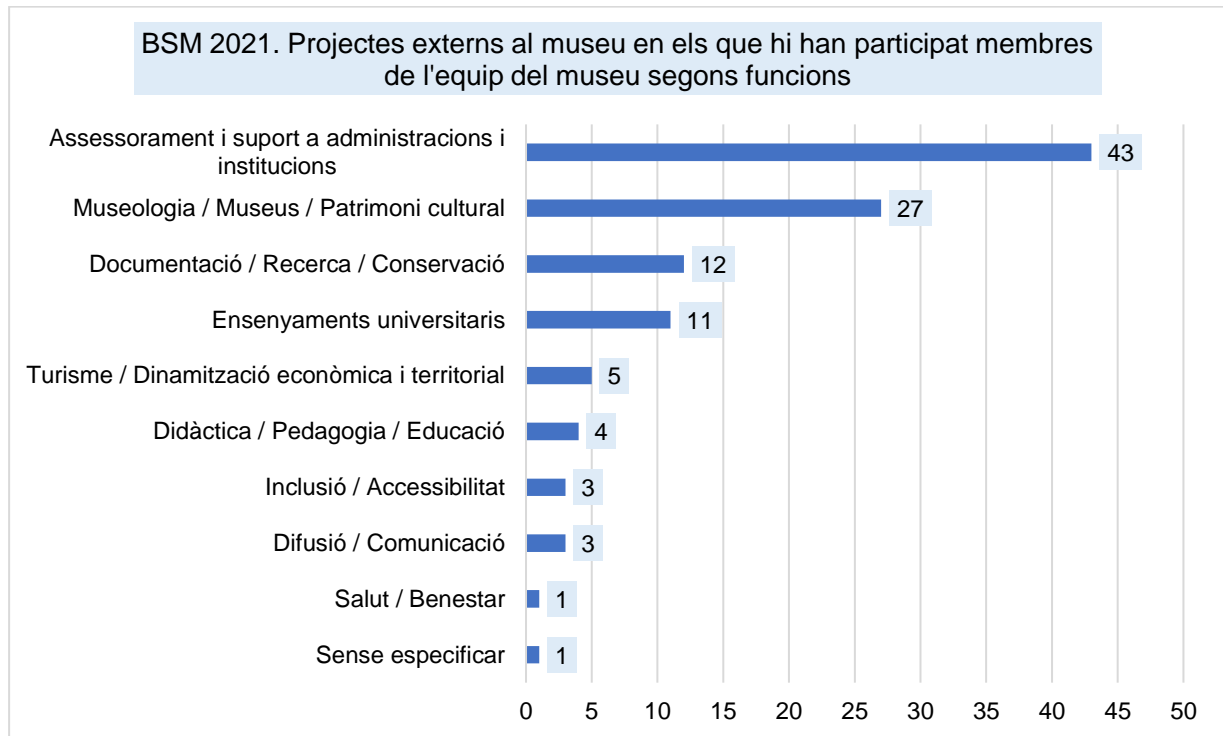
El 67,9% dels museus o organitzacions que han rebut aquests préstecs són de fora de Catalunya. Tanmateix, aquest resultat és degut a l'enorme pes dels préstecs del MNAC, ja que és l'únic museu que ha fet més préstecs a museus o organitzacions fora de Catalunya que dins. Els altres 7 museus que han prestat objectes o documents ho han fet majoritàriament a museus o organitzacions de Catalunya.

Comparteixen expertesa. Projectes impulsats per organitzacions alienes al museu en què els museus han participat aportant la seva expertesa

11 museus han participat en 110 projectes externs en els que hi ha intervingut membres de l'equip del museu.

D'aquests projectes 43 han sigut d'assessorament i suport a administracions i institucions, 27 han estat vinculats al món de la museologia, els museus i el patrimoni cultural, 12 de documentació, recerca o conservació, 11 vinculats al món universitari, 5 sobre turisme i dinamització econòmica i territorial, 4 de didàctica, pedagogia i educació, 3 de difusió i comunicació, 3 d'inclusió i accessibilitat i 1 de salut i benestar.

Museu Marítim de Barcelona

Conjuntament amb l'Institut Català d'Antropologia ha participat en el projecte [Vides de Sal. Una etnografia visual de les relacions humanes amb el mar](#), un audiovisual etnogràfic sobre el valor del patrimoni cultural en els productes pesquers al territori català amb una mirada que engloba la producció, la distribució, comercialització i consum com un tot integrat donant visibilitat al rol de la dona i la seva contribució en la cultura pesquera, i des d'una perspectiva pluridisciplinària: ecològica, socioeconòmica i cultural.

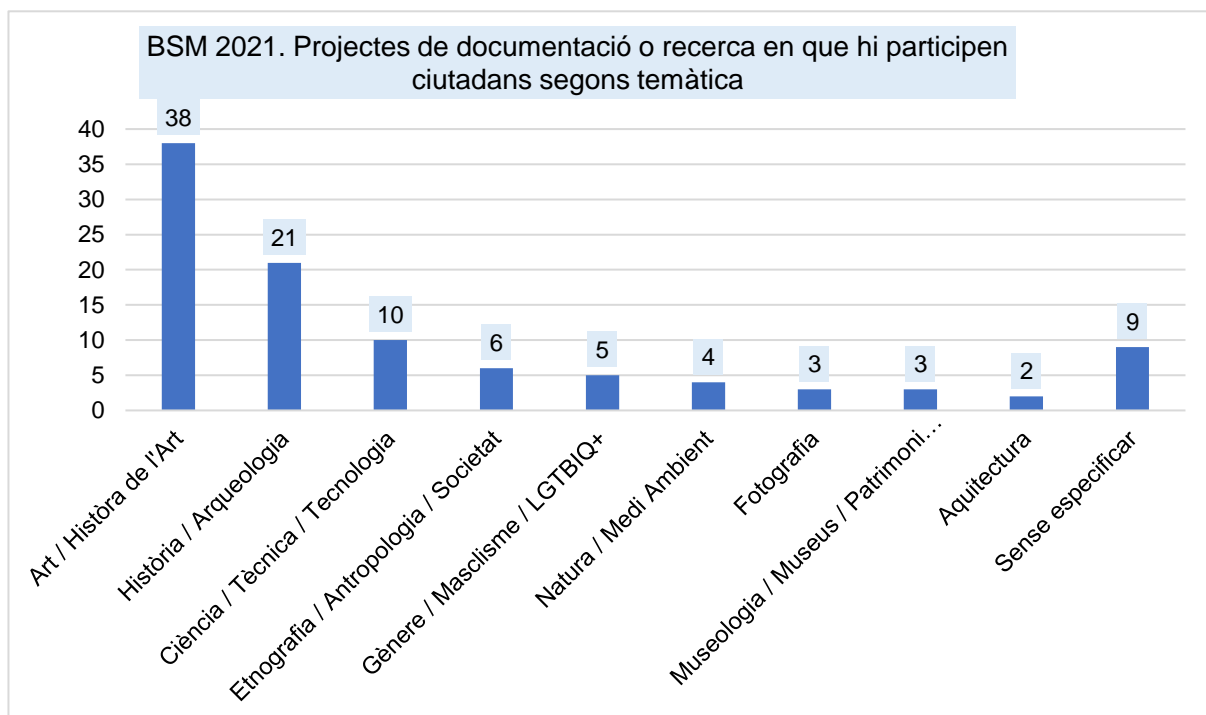
Museu Nacional d'Art de Catalunya

Conjuntament amb diverses entitats socials com residències de persones grans, ha participat en el projecte [Donar raons a l'esperança](#), unes converses per prendre el pols de com s'estava vivint la situació d'emergència sanitària entre les persones més vulnerables i reflexionar sobre de quina manera els equipaments culturals podien col·laborar per fer més suportable la situació. Entre molts dels temes que es van tractar durant les trobades es va plantejar la possibilitat que les entitats patrimonials es desplaressin als centres de gent gran per portar l'activitat cultural a les residències.

Comparteixen coneixement. Projectes de documentació i recerca amb participació de ciutadans

Els 12 museus han impulsat 101 projectes de documentació o recerca en els que hi ha participat ciutadans.

D'aquests projectes 38 han estat vinculats a l'art i la història de l'art, 21 a la història o l'arqueologia, 10 a la ciència, la tècnica i la tecnologia, 6 a l'etnografia, l'antropologia o la societat, 5 a temes de gènere, masclisme o LGTBIQ+, 4 a la natura o el medi ambient, 3 a la fotografia, 3 a la museologia, els museus o el patrimoni cultural i 2 a l'arquitectura.

Musèu dera Val d'Aran

Ha dut a terme un projecte de recerca, la primera fase del qual consistí en entrevistar a ciutadans majors de 80 anys per a poder recuperar vocabulari i usos d'alguns objectes etnològics del fons del museu.

Museus d'Esplugues de Llobregat

Ha dut a terme un projecte de recerca en el que hi han participat ciutadans sobre els mosaics que es poden trobar als carrers de les ciutats.

Museu de la Vida Rural

Ha dut a terme un projecte de recerca en què hi ha participat ciutadans sobre la memòria oral vinculada al vocabulari i als usos relacionats amb alguns objectes del museu.

4.3. Els museus col·laboren...

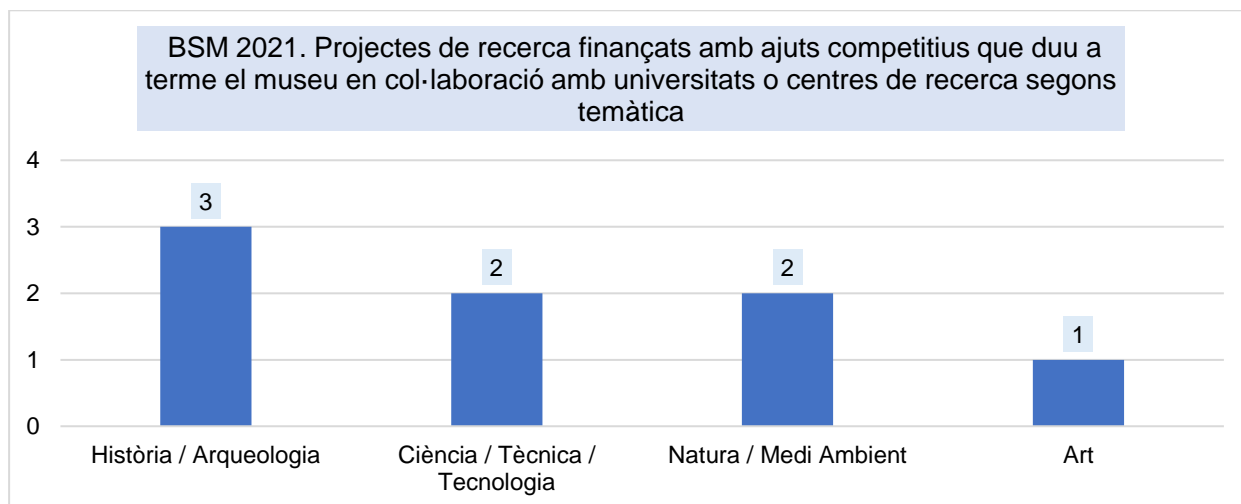
... amb universitats en projectes de recerca

Projectes de recerca finançats amb ajuts competitius en col·laboració amb universitats o centres de recerca:

Aquest indicador mesura els projectes d'investigació, formació i/o transmissió del coneixement que es duen a terme de forma col·laborativa entre museus i universitats o centres de recerca, finançats amb ajuts competitius. Un ajut competitiu és un suport econòmic per a la realització de projectes de recerca, a partir de convocatòries competitives que defineixen les prioritats públiques de Recerca i Desenvolupament. Poden ser d'àmbit autonòmic, nacional o internacional. El finançament és competitiu quan per la concessió de l'ajut s'estableix una prioritització de les diferents sol·licituds presentades, en funció d'una sèrie de criteris de valoració establerts prèviament en les bases publicades. Són un indicador de l'orientació i l'excel·lència investigadora.

5 museus han participat en 8 projectes de recerca finançats amb ajuts competitius en col·laboració amb universitats o centres de recerca.

D'aquests projectes 3 han sigut d'història o arqueologia, 2 de ciència, tècnica o tecnologia, 2 relacionats amb la natura i el medi ambient i 1 d'art.

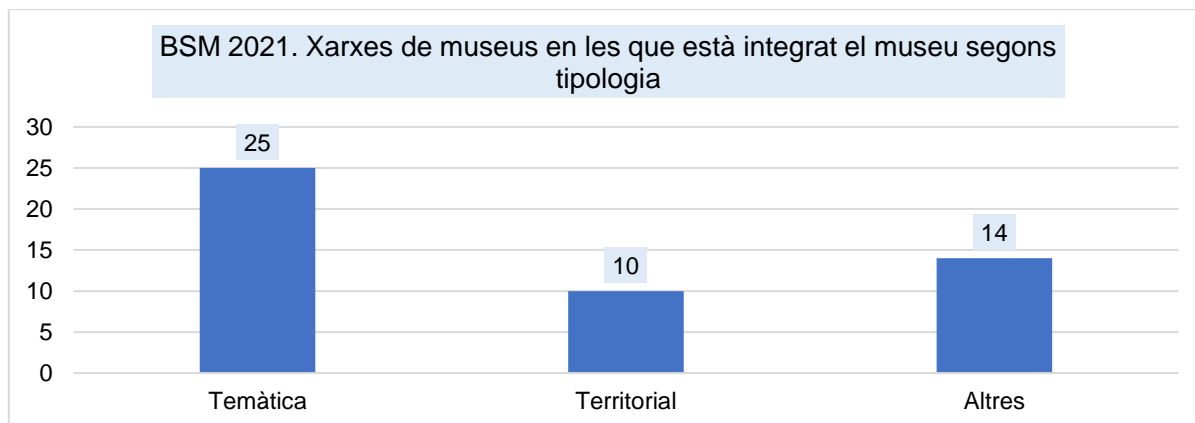
Partenariats amb convenis formals de col·laboració vigents subscrits amb centres universitaris i d'educació superior

10 museus han establert 44 partenariats amb convenis formals de col·laboració amb centres universitaris i d'educació superior. Aquests partenariats inclouen convenis per acollir estudiants en pràctiques, convenis de col·laboració en matèries de recerca, col·laboracions de personal dels museus en la docència universitària de graus i màsters o col·laboracions de personal dels museus en cicles formatius de grau superior.

... amb altres museus

Xarxes de museus on són integrats:

Els 12 museus col·laboren amb altres museus mitjançant xarxes d'associacions de museus. Estan integrats en un total de 49 xarxes (4,1 xarxes de mitjana per museu). 25 d'aquestes xarxes són agrupacions temàtiques de museus i 10 són territorials.

Xarxes territorials de museus del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya

[Aquestes xarxes](#) són l'estructura del Sistema de Museus de Catalunya per a canalitzar el suport als museus i els equipaments patrimonials bàsics, amb criteris de proximitat. La seva missió és aconseguir que el conjunt de museus puguin complir les seves funcions com a institucions públiques. El principal objectiu és ajudar a resoldre les seves limitacions, perquè es puguin desenvolupar com a tals, a la vegada que han de permetre incrementar la seva eficiència en les prestacions i activitats de cadascun. Les xarxes territorials funcionen en concert entre la Generalitat de Catalunya, les actuals diputacions i els titulars de museus.

- [Xarxa territorial de museus de les comarques de Girona](#) (XMCG). Com a exemple de projecte conjunt de la xarxa es pot destacar la [recerca en el camp educatiu](#): de forma mancomunada els museus de la Xarxa desenvolupen accions de recerca en el camp de l'educació no formal, en col·laboració amb la Càtedra UNESCO de la Universitat de Girona. S'estudia l'estat dels serveis educatius dels museus de la Xarxa, per impulsar-ne accions de millora i adaptar-les a les noves necessitats educatives.
- [Xarxa territorial de museus de les Terres de Lleida i Aran](#) (XMTLLA). Com a exemple de projecte conjunt de la xarxa es pot destacar l'organització de l'exposició itinerant "[Què tenim sota els peus? 550 milions d'anys d'evolució a Ponent i el Pirineu](#)" fa un recorregut per 550 milions d'anys de vida a la Terra a través de 120 roques i fòssils recollits en 22 localitats de Ponent i el Pirineu amb l'objectiu de donar a conèixer la gran diversitat geològica i biològica de la demarcació de Lleida, un territori d'allò més ric en aquest sentit i que compta amb una figura de reconeixement internacional com és el Geoparc mundial UNESCO Orígens.

- [Xarxa territorial de museus de les comarques de Tarragona i de les Terres de l'Ebre](#) (XMCTTE). Com a exemple de projecte conjunt de la xarxa es pot destacar el projecte RE-ORG, un mètode impulsat des de 2011 per l'ICCROM i la UNESCO, i revisat i actualitzat en col·laboració amb el Canadian Conservation Institute (CCI), que permet planificar i implementar un projecte de reorganització dels espais de reserva d'un museu.

Xarxes temàtiques de museus del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya

[Aquestes xarxes](#) són agrupacions de museus acreditats i equipaments patrimonials bàsics que articulen una visió de Catalunya en una determinada temàtica o especialitat des dels diferents àmbits que componen el patrimoni cultural. Es fonamenten en la necessitat d'establir una narració coherent i global de cadascuna de les temàtiques representades en els nostres museus i de racionalitzar els recursos tècnics i econòmics del conjunt dels museus que formen cadascuna de les xarxes. Al capdavant poden tenir un museu de referència, o es poden constituir com una comunitat estable de museus.

- [Xarxa de Museus d'Art de Catalunya](#) (XMAC).
- [Xarxa de Museus d'Arqueologia i Jaciments de Catalunya](#) (Arqueoxarxa).
- [Xarxa de Museus d'Etnologia de Catalunya](#) (XMEC).
- [Xarxa de Museus d'Història i Monuments de Catalunya](#) (XMHMC).
- [Xarxa de Museus de Ciències Naturals de Catalunya](#) (XMCNC).
- [Sistema Territorial del Museu Nacional de la Ciència i la Tècnica de Catalunya](#) (STMNACTEC).

Xarxa de Museus Locals de la Diputació de Barcelona

La [Xarxa de Museus Locals \(XML\) de la Diputació de Barcelona](#) és una eina de suport i col·laboració dels i per als museus de la província que posa a l'abast dels municipis una sèrie de serveis i accions destinades a millorar la gestió, la conservació i la difusió del patrimoni i dels equipaments museístics amb l'objectiu que esdevinguin espais referents de preservació de la identitat i la memòria col·lectiva, alhora que nous llocs d'aprenentatge, de socialització, d'oci i de desenvolupament del territori. Està integrada per 64 equipaments de 51 municipis i coordinada per l'Oficina de Patrimoni cultural de la Diputació Barcelona.

Com a exemple de projecte conjunt es pot destacar el [Cercle de Comparació Intermunicipal de Museus Locals](#), una eina que contribueix a la millora de la prestació i de la gestió dels serveis que ofereixen els museus locals, a partir de la definició i validació d'indicadors dels museus, l'anàlisi de resultats i la comparació entre diferents municipis, obtenint com a resultat un coneixement el més complet possible del conjunt d'equipaments museístics.

5. Àmbit 5. Servir a l'educació

Aquest àmbit pretén respondre les següents preguntes: en quin grau l'acció educativa dels museus arriba als centres educatius i als ciutadans? Com contribueix aquesta acció a la millora de l'educació a Catalunya?

L'estat de l'educació a Catalunya mostra dificultats i reptes importants, descrits en [l'anuari 2020 sobre l'estat de l'educació a Catalunya](#) i [l'anuari 2018 sobre els reptes de l'Educació a Catalunya](#), ambdós de la Fundació Bofill. Donar resposta a aquests reptes requereix la col·laboració de totes les institucions educatives, entre elles els museus. Entre les dificultats de context destaquen els efectes de la crisi econòmica sobre la renda, l'increment notable de la pobresa i la vulnerabilitat, molt especialment entre els infants i els joves, i un agreujament de la desigualtat social. Junt amb grans tensions demogràfiques per l'augment espectacular i després del canvi de tendència a la baixa, de la immigració.

Els museus poden contribuir i tenir un impacte positiu, amb la seva acció educativa, a reduir les desigualtats en els resultats educatius provocades per les desigualtats socials i la pobresa entre els infants. Estudis en altres països mostren com els museus poden tenir un impacte en els nivells de coneixement, confiança i assoliment. Al Regne Unit, un estudi del *Research Center for Museums and Galleries* de la Universitat de Leicester mostra com un 60% d'estudiants de secundària havien millorat les seves notes després de participar en activitats al museu, i com entre els estudiants menys capacitats, el resultat va ser encara més positiu, el 71% havia millorat les notes.

Indicadors relacionats amb:

- ✓ Ampliar la participació dels centres d'ensenyament formal als museus.
- ✓ Contribuir des dels museus a l'equitat i la innovació educativa a Catalunya.
- ✓ Reforçar el museu com a recurs educatiu, utilitzat i valorat per la comunitat.

5.1. La participació dels centres d'ensenyament formal

Visitants escolars dels museus

Usuaris i grups escolars als museus:

Els 12 museus han rebut 92.486 visitants escolars, repartits en 4.398 grups escolars (21,0 alumnes per grup de mitjana). El 74,1% d'aquests escolars han gaudit d'entrada gratuïta.

Taxa de penetració escolar:

Tenint en compte que el nombre total d'escolars a Catalunya el 2021 va ser d'1.108.563¹, la taxa de penetració escolar total d'aquests museus ha sigut del 8,3%².

Per què són importants aquests indicadors?

Indiquen l'esforç dels museus per oferir programes destinats a complementar l'educació en el tram de l'ensenyament reglat i la confiança que dipositen els responsables de la docència a Catalunya en els museus per completar la seva tasca educativa.

Visitants d'ensenyament postsecundari

Els 12 museus han rebut 16.050 estudiants de l'ensenyament postsecundari: universitat, aules d'extensió universitària, cicles formatius de grau superior, etc.

Per què són importants aquests indicadors?

Indiquen la potencialitat que tenen els museus per ser un recurs educatiu també per a l'ensenyament postsecundari.

5.2. Contribució a l'equitat i la innovació educatives

Participació d'escoles amb necessitats educatives preferents

Grups escolars procedents de centres educatius qualificats com de 'mitjana o màxima complexitat':

9 museus han rebut 435 grups escolars procedents de centres educatius qualificats com de 'mitjana o màxima complexitat' pel Departament d'Educació.

Acolliment d'alumnes de projectes de diversificació curricular:

4 museus han acollit projectes de diversificació curricular. Els [Programes de Diversificació Curricular](#) són una mesura d'atenció a la diversitat dissenyada per a aquells alumnes que han presentat dificultats generalitzades d'aprenentatge durant els primers cursos de l'ESO, i que necessiten una atenció més específica per aconseguir els objectius de l'etapa.

4 museus van portar a terme els projectes en col·laboració amb centres d'ensenyament, mentre que en un cas, el projecte es va realitzar conjuntament amb un Centre obert, centre que ofereix serveis socioeducatius.

¹ Dades Obertes de Catalunya. Sistemes d'informació del Departament d'Educació. Disponible en línia a: <https://analisi.transparenciacatalunya.cat/Educaci-/Alumnes-matriculats-per-ensenyament-i-unitats-dels/xvme-26kg>.

² Per fer aquest càlcul s'ha assumit que tots els visitants escolars dels 12 museus han vingut d'escoles de Catalunya.

Per què són importants aquests indicadors?

Indiquen l'esforç que fan els museus i la contribució a l'equitat en facilitar l'accés de grups escolars procedents de centres educatius qualificats com de 'mitjana i màxima complexitat' pel Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya, així com acollint i tutoritzant alumnes amb dificultats educatives.

Desenvolupament de projectes innovadors en col·laboració

Partenariats o convenis amb centres educatius:

7 museus tenen 31 partenariats o convenis amb centres educatius.

Museu Nacional d'Art de Catalunya

És el que compta amb un nombre més elevat de convenis, fins a 14, tots ells en relació amb el Programa "[Creadors en Residència](#)". Impulsat des de l'Institut de Cultura de Barcelona i el Consorci d'Educació de Barcelona, es tracta d'una proposta educativa en què un creador concep un projecte artístic propi i inèdit per desenvolupar amb un grup d'alumnes d'ESO i una institució cultural de la ciutat, en aquest cas, el Museu Nacional d'Art de Catalunya.

Museu Etnològic del Montseny

Col·labora amb les escoles Dr. Carulla d'Arbúcies i Les Alzines Balladores de Sant Feliu de Buixalleu amb el projecte "[El Montseny a l'escola](#)", un programa d'educació ambiental que pretén apropar el Parc Natural i Reserva de la Biosfera del Montseny. S'adreça a les escoles d'educació primària dels municipis que integren l'espai protegit. L'objectiu bàsic del programa és crear un recurs educatiu útil i compatible amb el currículum escolar i contribuir al fet que els alumnes de primària coneguin el seu entorn proper, apreciïn el seu patrimoni, siguin conscients que el medi és sensible a l'acció humana i participin activament en la seva conservació i millora.

Museu de Girona

Té amb una relació estreta amb els diversos centres educatius locals i elabora propostes a mida a les necessitats didàctiques de cada curs, centre o grup educatiu. Aquesta relació estreta es dona amb les tres escoles locals, Ramon Faus, Ramon Estadella i FEDAC Girona i també amb els dos instituts, INS Girona i FEDAC Girona.

Museu de la Vida Rural

Col·labora amb les Zones Escolars Rurals (ZER) Conca i Poblet i amb l'Institut Joan Amigó i Callau.

Projectes en col·laboració amb centres educatius no formals:

5 museus han realitzat 19 accions o projectes amb centres educatius no subjectes a un marc formal.

Museu del Ter

Ha realitzat 19 accions o projectes amb centres educatius no subjectes a un marc formal, vinculats a projectes mediambientals (Setmana Ambiental, Dia del Medi Ambient a Vic, el Bosc de Ribera i Ocellots del Ter), projectes d'història (Novè 2a, Manlleuens a Mauthausen, Galàxia Manlleu), projectes de participació comunitària (visites amb grups de pares i mares, sessions i visites amb professorat) i projectes de recerca (sessions sobre metodologia de recerca històrica).

Per què són importants aquests indicadors?

Perquè el treball col·laboratiu entre museus i centres educatius, tant el que és estable com el que es realitza puntualment i informal, és indicador de la contribució dels museus a l'excel·lència educativa a Catalunya.

5.3. El museu com a recurs educatiu

Participació de la comunitat docent

8 museus han acollit 722 usos de la comunitat docent (sense comptar-hi visites amb els centres educatius). Aquests usos han sigut: reunions formatives de professorat, celebracions de claustres docents, sessions de presentacions de programes pedagògics, assessoraments a la comunitat docent, sessions de formació per a docents sobre les col·leccions i exposicions dels museus o reunions per tractar temes pedagògics, entre altres.

Dossiers pedagògics disponibles

11 museus disposen de 307 dossiers pedagògics per complementar les activitats educatives que ofereixen. D'aquests, el 63,2% són dossiers en suport digital.

Per què són importants aquests indicadors?

Perquè fan visible la contribució dels museus a la millora i a la innovació educativa a Catalunya a través de la formació dels professionals de la docència, així com el servei a la comunitat docent amb la cessió dels espais del museu per a usos dels educadors.

5.4. L'esforç dels museus envers la comunitat educativa

Recursos humans dedicats a l'acció educativa

Aquest indicador reflecteix la dedicació de recursos humans dels museus a l'acció educativa. S'ha calculat el nombre de persones a jornada completa que serien equivalents al nombre total d'hores declarades pels museus. Les jornades completes s'han calculat d'acord amb l'estàndard de jornada completa de cada museu. L'indicador comptabilitza tant recursos interns com externs, independentment de les formes de contractació i els salaris satisfets. Per tant, comptabilitza igualment les col·laboracions realitzades per auxiliars de suport i per professionals si estan dedicades al servei pedagògic. L'indicador comptabilitza totes les funcions realitzades per dur a terme el servei educatiu del museu, des del disseny i la producció de les activitats fins a la realització de tallers i visites, passant per la coordinació, la comunicació i la logística del servei. Les dedicacions parcials se sumen per obtenir dades en termes de jornades completes.

Entre els 10 museus que han proporcionat dades en aquest indicador sumen 29,7 persones a jornada completa dedicades a l'acció educativa, amb una mitjana de 3,0 persones a jornada completa dedicades per museu.³

Per què són importants aquests indicadors?

Indiquen l'esforç dels museus per disposar d'un programa educatiu de qualitat, amb una oferta d'activitats àmplia i diversa vinculada a múltiples àrees del coneixement i materials pedagògics per ampliar continguts i treballar a les aules; una oferta que ideen, coordinen i realitzen professionals i especialistes en acció educativa.

---

³ En futures edicions del BSM es proposarà comparar la xifra de jornades completes dedicades a acció educativa amb la xifra de jornades completes del museu per poder observar el pes relatiu de la funció educativa en relació amb la dedicació a les altres funcions dels museus.

6. Àmbit 6. Avançar el canvi social

Aquest àmbit pretén respondre les següents preguntes: com els museus avancen valors com la sostenibilitat, la justícia social, o la diversitat cultural? Quin és l'impacte col·lectiu dels museus en relació amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS)?

Els museus treballen amb el públic, tractant-lo com a participant actiu i creatiu en la vida del museu, per utilitzar el museu com a espai per intercanviar opinions, experiències, idees i coneixements. Els museus ens ajuden a comprendre i negociar el món complex que ens envolta, i ens encoratgen a reflexionar sobre reptes actuals com són la discriminació, la pobresa i el canvi climàtic. Utilitzen la seva recerca i les seves col·leccions per posar en qüestió les assumpcions que tenim, promoure el debat i motivar la gent a contribuir a canviar positivament el món. No són espais neutrals.

La recerca en diversos països mostra que els ciutadans confien molt en els museus (molt més que en el govern, els mitjans i les empreses). Pensen que proporcionen informació objectiva, rigorosa i fiable, tot i que en realitat les seves col·leccions i interpretacions responen a relats i polítiques determinades. Aquestes expectatives, tanmateix, demanen treballar amb responsabilitat per incloure més perspectives i més experiències i oferir múltiples punts de vista. A partir d'aquesta confiança que els atorguen els ciutadans, els museus estan en una bona posició per estimular la reflexió sobre els reptes de la societat contemporània i promoure la justícia social, l'equitat i els drets humans. En tant que institucions altament respectades, el potencial d'impacte positiu dels museus, quan es posicionen en favor d'aquests valors, és alt.

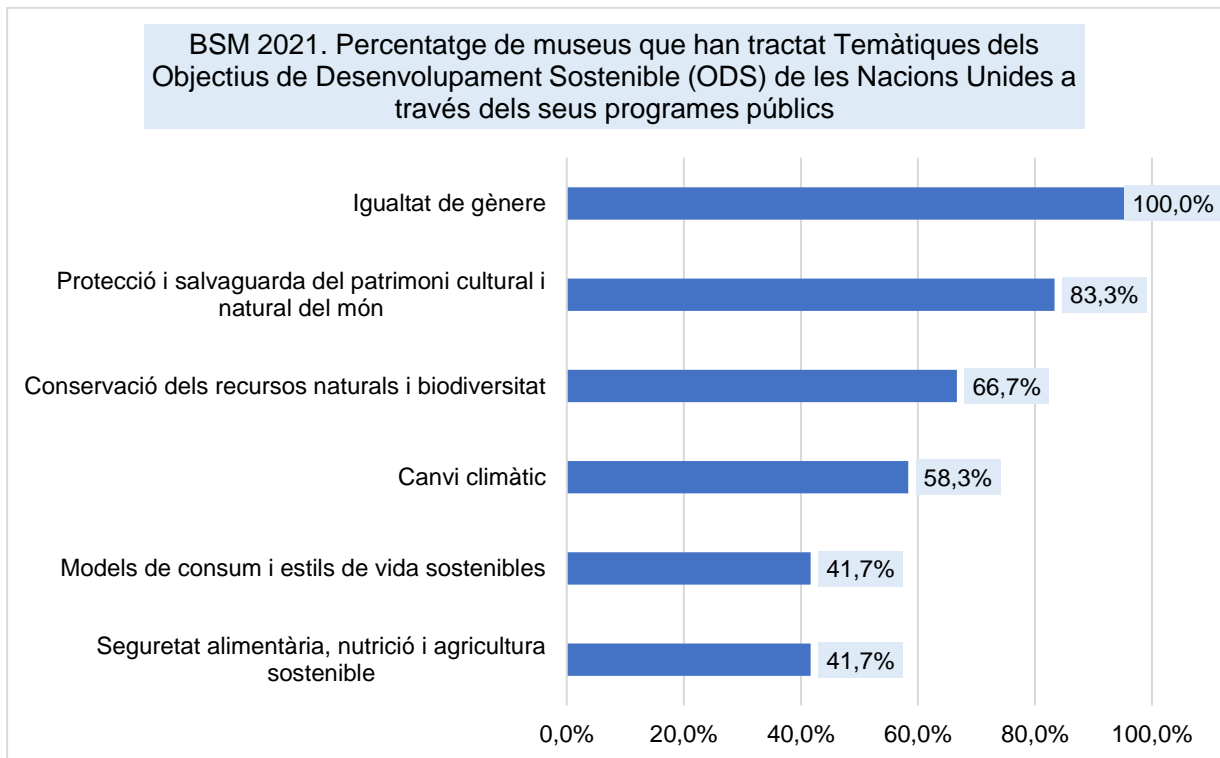
Indicadors relacionats amb:

- ✓ Encoratjar la reflexió i el debat sobre els reptes de la societat contemporània.
- ✓ Contribuir als ODS de les Nacions Unides.
- ✓ Avançar cap a uns museus verds, amb pràctiques ambientals exemplars.

6.1. Els museus contribueixen als objectius ODS

Temàtiques ODS recollides als programes públics

Els 12 museus han tractat el tema de la igualtat de gènere a través dels seus programes públics, 10 dels museus també han tractat el tema de la protecció i salvaguarda del patrimoni cultural i natural, 8 han tractat la conservació dels recursos naturals i la biodiversitat, 7 el canvi climàtic, 5 els models de consum i estils de vida sostenibles i 5 han tractat la seguretat alimentària, la nutrició i l'agricultura sostenible.

Museu d'Art de Girona

Igualtat de gènere. “[En clau de dona](#)”: un recull d’informació de les dones artistes del museu i també de totes les experiències (itineraris, exposicions o altres) que el museu endega per rellegir la col·lecció sota una mirada femenina i posar en relleu el paper de les dones en el món de l’art.

Museu Nacional de la Ciència i la Tècnica

Igualtat de gènere. “[La dona al món industrial](#)”: exposició que presenta la incidència i la importància de la dona en el procés d’industrialització a Catalunya. La mostra descriu les condicions de feina i de vida de la dona a la societat industrial i mostra el seu paper en la formació dels mercats de treball industrials i de classe obrera.

Museu del Ter

Protecció i salvaguarda del patrimoni cultural i natural:

- “[Mans destres](#)”: una sèrie de documentals sobre la destresa adquirida per les mans d’homes i dones dels oficis més variats, fent-los valdre per protegir-los de l’oblit.
- “[Desvetllem la memòria: taller de fotografia històrica](#)”: taller amb l’objectiu de recuperar la memòria històrica a través de les fotografies antigues que disposa la gent gran i així poder recordar com era Manlleu i el seu entorn en el passat, què feia la gent els diumenges, on i de què treballava, com es divertia a l’estiu, quins actes culturals es feien, etc.

Musèu dera Val d'Aran

Protecció i salvaguarda del patrimoni cultural i natural:

- “Ua de bèsties” (Una d’animals): exposició d’elements etnogràfics amb el tema del transport com a fil conductor, com els elements utilitzats per a transportar càrrega o persones i com a instruments de feina. S’han tret a la llum fotografies antigues d’aquests objectes i s’han donat a conèixer els seus usos i els noms concrets de cada objecte.
- “Mus[ic]jeum. Musicam eth musèu”: projecte amb l’objectiu de donar a conèixer el patrimoni musical, tant historicament, com d’instruments locals, com la música tradicional.

Museu de la Vida Rural

Models de consum i estils de vida sostenibles i Seguretat alimentària, nutrició i agricultura sostenible. “[FES] Festival d’Educació per la Sostenibilitat”: festival al voltant de l’educació cultural per la sostenibilitat, amb l’accent en temes com l’economia circular, el reciclatge o la innovació a partir de recursos naturals i sabers tradicionals.

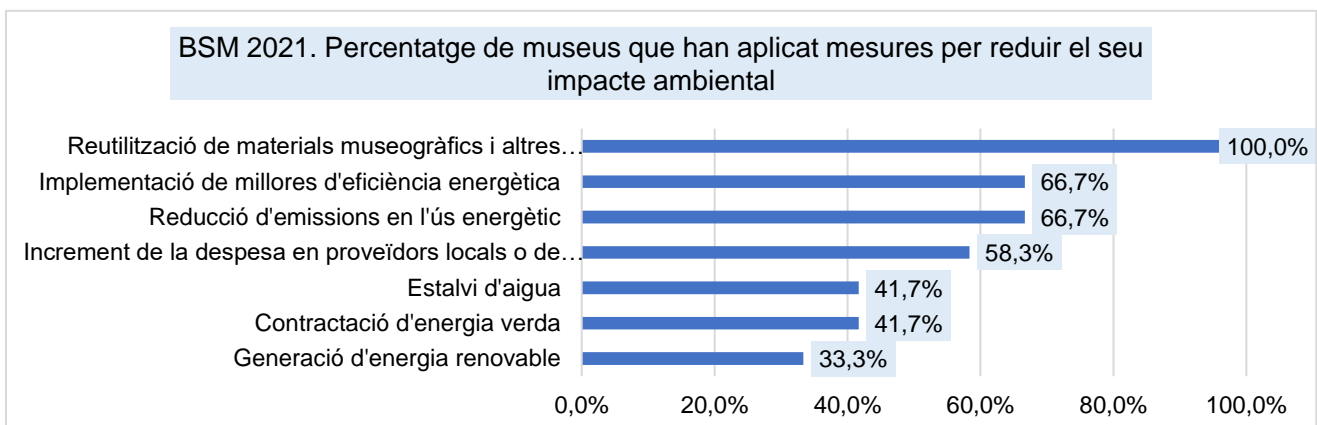
Per què són importants aquests indicadors?

Perquè indiquen com els museus contribueixen a conscienciar la població en relació amb els ODS de les Nacions Unides a través de les seves exposicions, programes públics i publicacions.

6.2. Els museus compromesos amb el medi ambient

Mesures per reduir el seu impacte ambiental

Els 12 museus han reutilitzat materials museogràfics o d’altres tipus, 8 han implementat millores d’eficiència energètica, 8 han reduït emissions en l’ús energètic, 7 han incrementat la despesa en proveïdors locals o de comerç just, 5 han aplicat mesures per a l’estalvi d’aigua, 5 han contractat energia verda i 4 han generat energia renovable.

Exemples de mesures per reduir l'impacte ambiental dels museus

Reducció d'emissions en l'ús energètic, contractació d'energia verda i mesures d'eficiència energètica:

- Control d'obertura i tancament d'aires (fred i calent) i controlar temperatura dels aparells.
- Utilització de cotxes elèctrics.
- Instal·lació de caldera de biomassa.
- Instal·lació d'il·luminació LED en substitució de llums menys eficients.
- Contractació d'energia 100% renovable.
- Instal·lació de punts de recàrrega per a vehicles elèctrics.
- Millora de tancaments.
- Instal·lació de filtres solars.
- Instal·lació de sensors de presència i temporitzadors.

Generació d'energia renovable:

- Instal·lació de plaques fotovoltaïques.
- Producció d'energia elèctrica amb una turbina.
- Instal·lació de paret fotovoltaïca.

Estalvi d'aigua:

- Incentivar el consum d'aigua corrent i no embotellada.
- Control de fluxos.
- Instal·lació de reg automàtic, aixetes autoregulades i detectors de fuites.

Increment de la despesa en proveïdors locals o de comerç just:

- Incorporació de clàusules en els processos de contractació sempre que la llei de contractació ho permet, sense vulnerar els principis d'igualtat d'oportunitats de les empreses contractistes.
- Contractació de proveïdors locals i marxandatge encarregat a artesans locals.

Reutilització de materials museogràfics i altres:

- Fomentar la col·laboració entre els membres de les xarxes de museus per reaprofitar materials.
- Reutilització de vitrines, mobiliari i materials expositius.

Acreditacions oficials ambientals

4 museus (Museu de la Vida Rural, Museu Frederic Marès, Museu Nacional d'Art de Catalunya i Museu Nacional de la Ciència i la Tècnica) compten amb alguna acreditació ambiental reconeguda oficialment, com per exemple el [Distintiu de Garantia de Qualitat Ambiental de la Generalitat de Catalunya](#), la [Certificació Biosphere](#), la norma internacional [ISO 14001](#), el sistema de gestió i auditoria ambientals [EMAS](#) o el certificat de responsabilitat social empresarial [IQNet SR10](#).

Per què són importants aquests indicadors?

Perquè indiquen que els museus contribueixen activament a reduir el seu impacte ambiental.

Crèdits

Aquest informe ha estat elaborat per l'Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural de Catalunya. Autors:

- Antoni Laporte Roselló
- Joaquina Bobes González
- Xavier Ulled Bertran
- Pol Casals Ginjaume

Amb la col·laboració de:

- Carla del Valle Lafuente - Musèu dera Val d'Aran
- Carles Garcia Herмосilla - Museu del Ter
- Carme Comas Camacho - Museus d'Esplugues de Llobregat
- Carme Martinell Callicó - Museu d'Art de Girona
- David Castellana Guàrdia - Museu de Guissona. Eduard Camps i Cava
- Gerard Cruset Galceran - Can Quintana. Museu de la Mediterrània
- Jaume Perarnau Llorens - Museu Nacional de la Ciència i la Tècnica de Catalunya
- Josep Miquel Faura Vendrell - Museu Nacional d'Art de Catalunya
- Neus Peregrina Pedrola - Museu Frederic Marès
- Olga López Miguel - Museu Marítim de Barcelona
- Rosa Maria Pla Ferrer - Museu de la Vida Rural
- Sandra Pujadas Mitjà - Museu Etnològic del Montseny

Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural de Catalunya està gestionat per l'Institut Català de Recerca en Patrimoni Cultural (ICRPC)

L'Observatori dels Públics del Patrimoni Cultural de Catalunya està finançat i és una iniciativa de:

Amb el suport de:

